

Byggnadsinventering

Malax strandgeneralplan

Bilaga 2. Objektkort, yttre skärgården

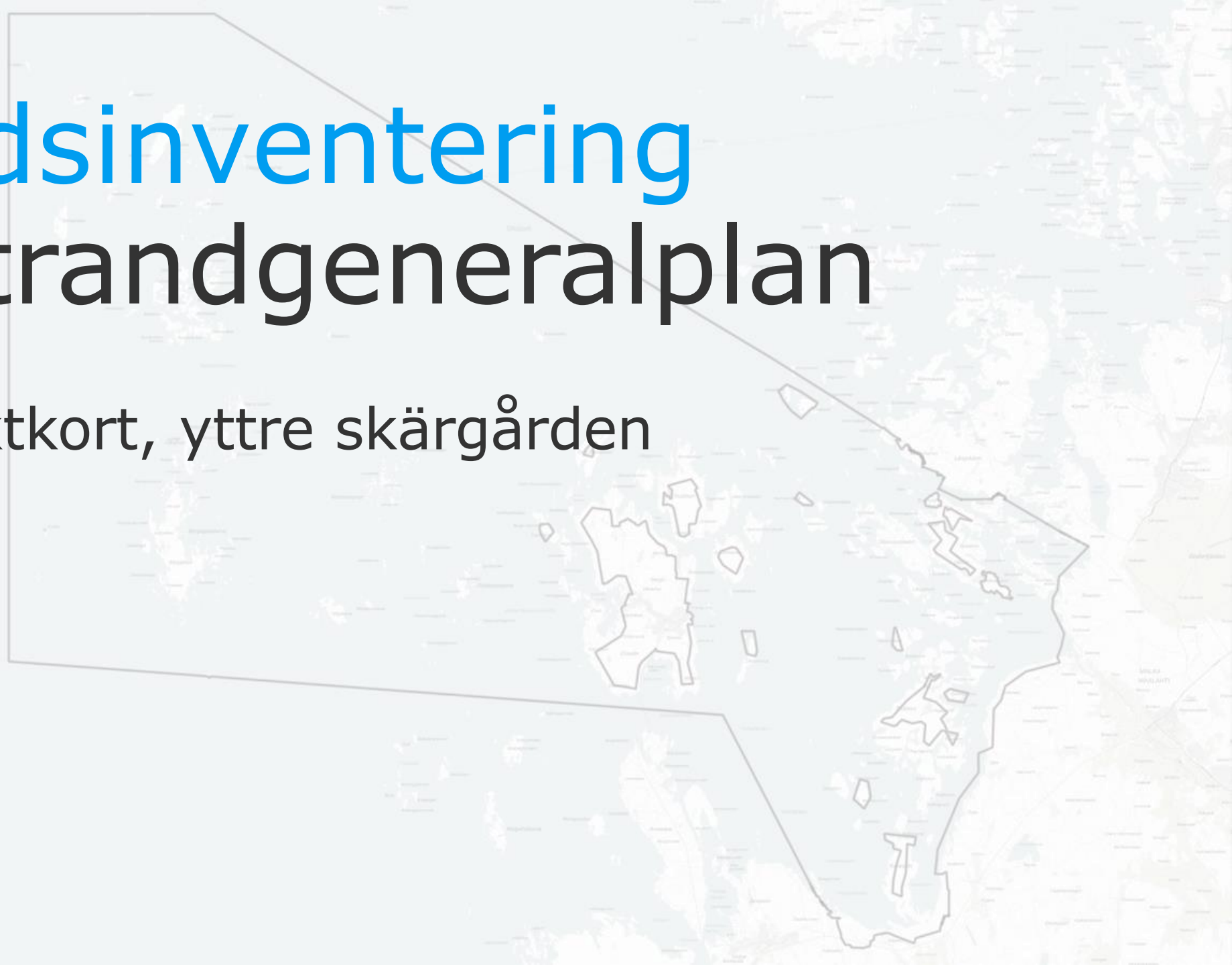
25.2.2026

Stina Karhunmaa

Tanja Tarkkanen

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

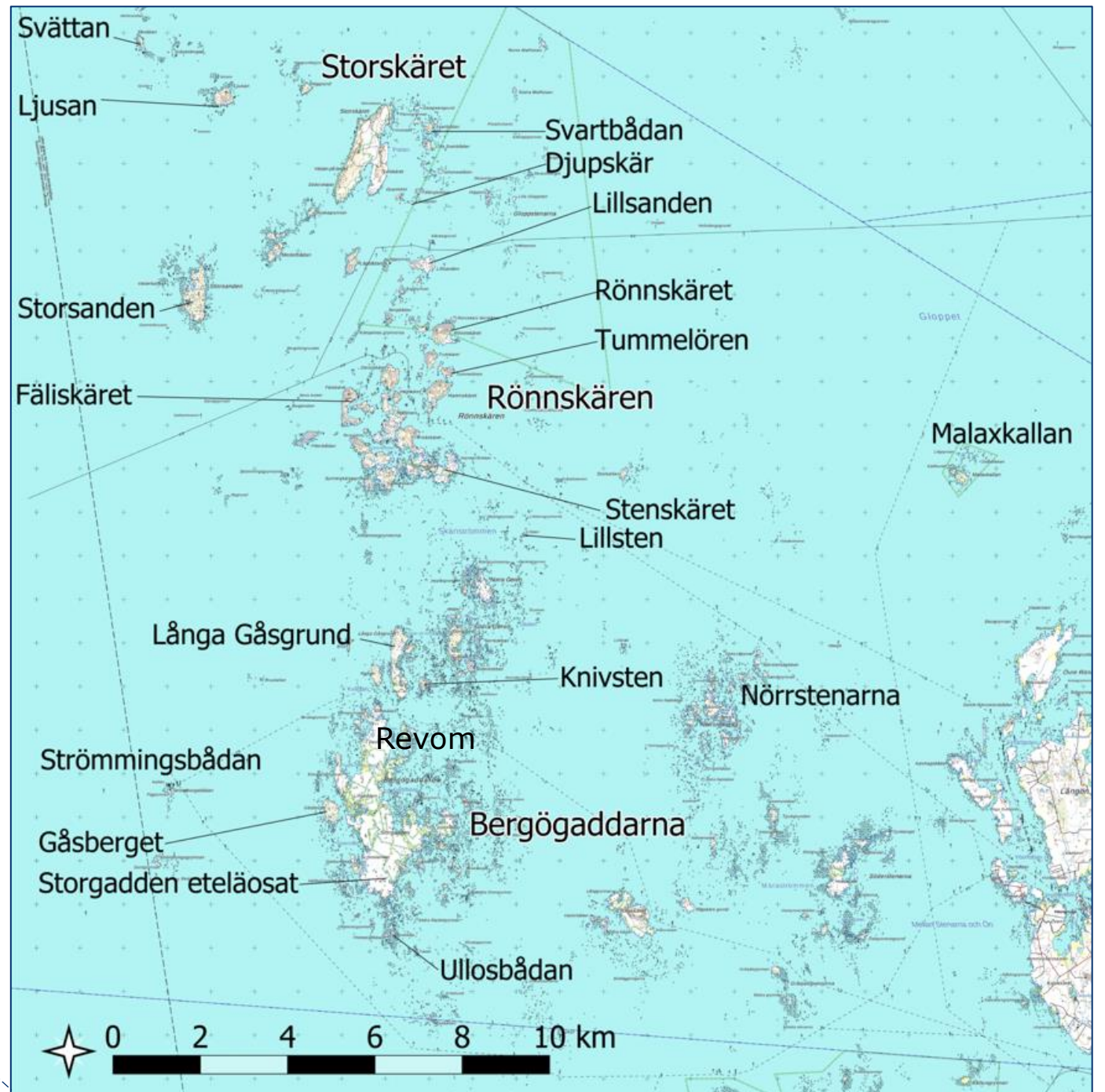
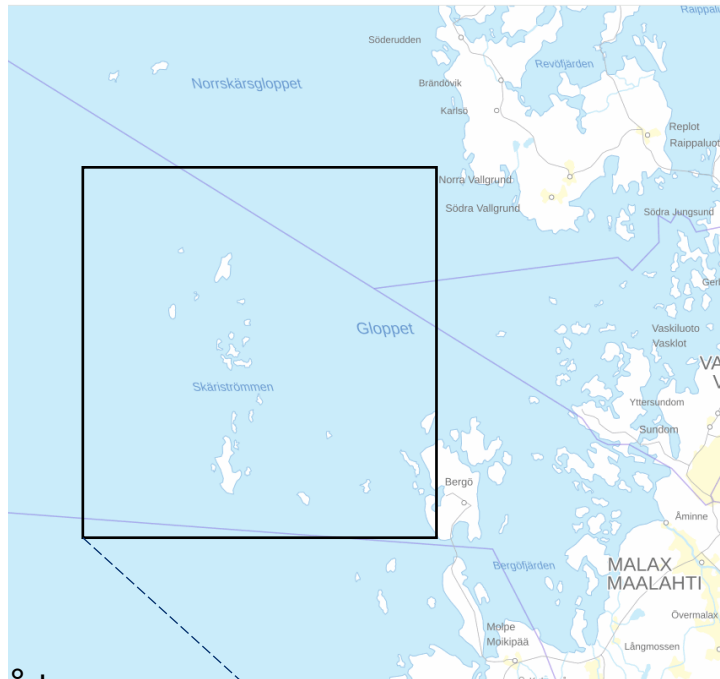

Yttre skärgården, avgränsning

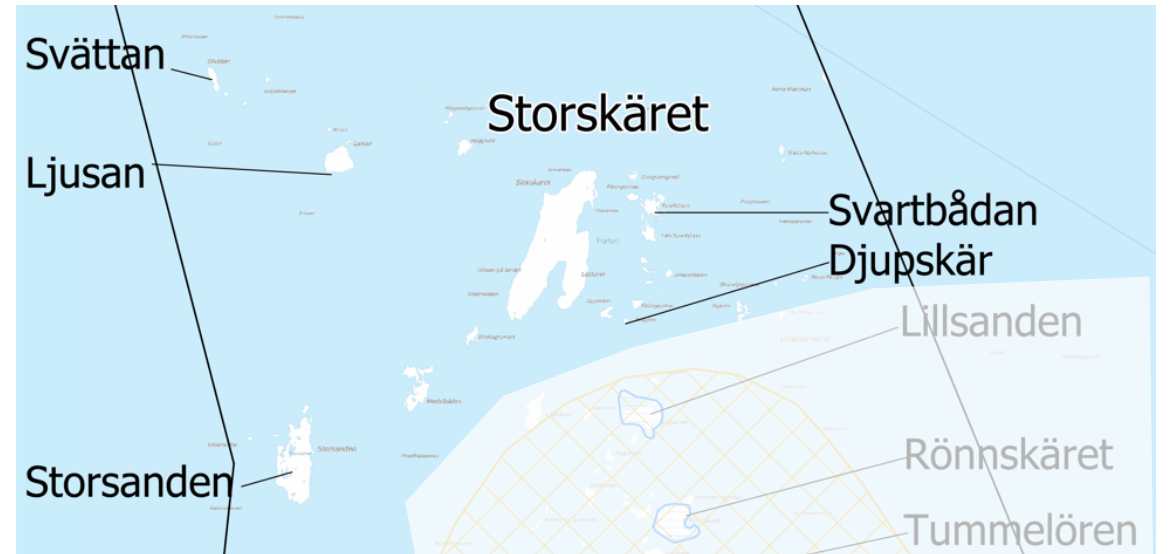
Objekt i yttre skärgården

1. Skvättan
2. Ljusan
3. Storskäret
4. Svartbådan
5. Djupskär
6. Storsanden
7. Lillsanden
8. Rönnskäret
9. Fäliskäret
10. Tummelören
11. Stenskäret
12. Lillsten
13. Strömmingsbådan
(Kallan)
14. Revom
15. Storgadden eteläosat
16. Ullosbådan
17. Malaxkallan

Storskäret och närliggande öar

1. Skvättan
2. Ljusan
3. Storskäret
4. Svartbådan
5. Djupskär
6. Storsanden

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Unescon maailmanperintökohde

Området på bakgrundskartan 2026 (© LMV).

1. Skvättan

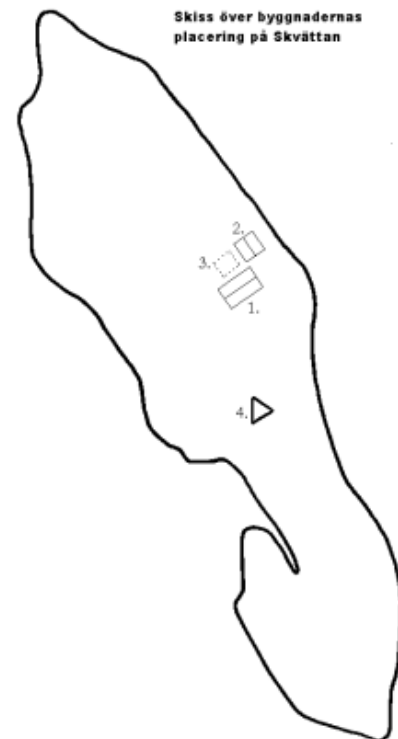
I den gällande strandgeneralplanen har ett område som skyddas enligt byggnadslagstiftningen (SR) anvisats på den östra delen av ön. Den långsmala Skvättan (2,9 ha) är en relativt hög, karg och mycket stenig holme. Skvättan eller "Svetton" hör till Storskärs vattenrättsliga by och ingick i "Storskärs, Ljusans och Skvättans kronofiskeri". Under 1800-talet och kanske redan under 1700-talet har det funnits fiskelägen på denna ö, vilka även använts vintertid under säljakten. Fiskarbasturna på Skvättan har ägts och använts av Sundombor. Vid 1900-talets början fanns sju fiskarbastur på Svetton. Basturna var placerade på skärets högsta topp, på vardera sidan av en öppen plats kallad "torget". Byggnaderna stod så tätt kring den öppna platsen att man kunde gå varvet runt på taken. I dag finns endast en fiskarbastu. Fiskarbasturnas historia sträcker sig till mitten av 1700-talet.

1. Fiskarbastu: Timrat hus med knutskallar, fasader av stående brädpanel. Profilerad takplåt. Innerväggarna och innertaket är beklädda med papper, väggarna är tapetserade. Fönstren har bytts ut till enrutiga. Det finns en våningssäng och en eldstad i stugan.
2. Förråd: Liten timrad bod som står hörnvis med fiskarbastun. Utvändigt är boden

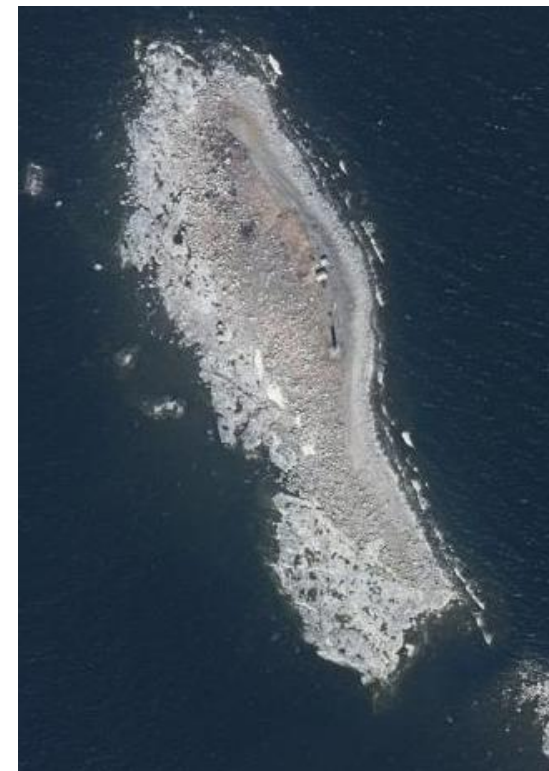
Resterna av det gamla fiskeläget på Skvättan var fullt synliga ännu 1973. Numera finns endast Fjällströms fiskarbastu och bod kvar. (Foto: SLS 1090:71)

Bild över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

1. Fiskarbastu
2. Bod
3. Husgrund

Kartutdrag över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Område på en flygbild från år 2024 (Ortobild ©LMV).

Rekommendationer

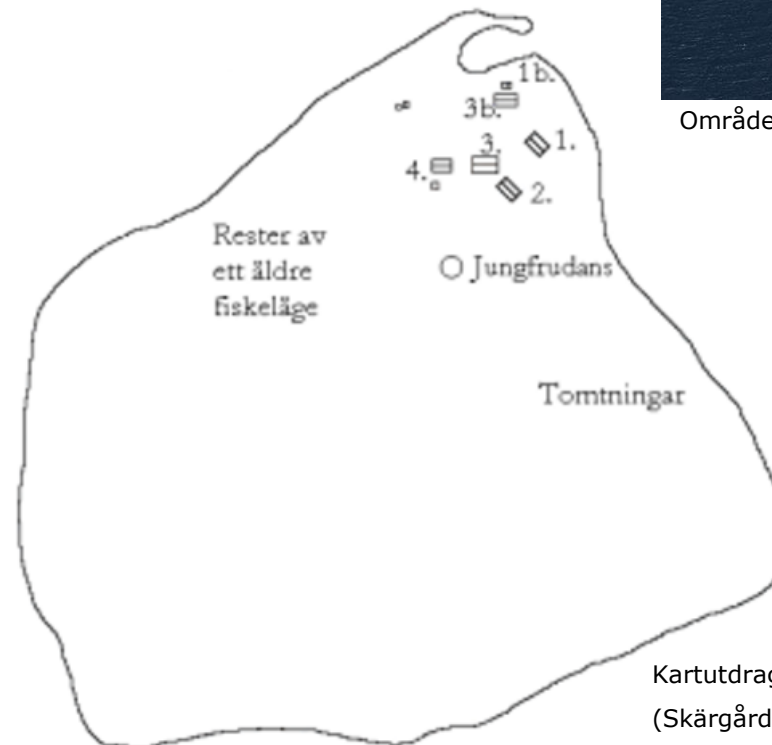
Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

2. Ljusn

Ljusn är en 12,4 ha stor ö som ligger oskyddad ute i havet rakt västerut från Storskär. Bebyggelsen är koncentrerad till den flackare norra stranden. Strax bakom stugorna reser sig marken brant. Toppen av ön består av klappersten. Från det nuvarande fiskeläget finns det en omsorgsfullt byggd stig upp till toppen. Nedan om stugorna finns en liten skyddad vik, som dock är mycket grund och stenig.

På Ljusn finns diverse stensättningar som påminner om att människor fiskat här länge. Den högsta punkten på ön är utmärkt med ett kummel med spira och inte långt därifrån finns en rätt stor, något skadad jungfrudans. På sydöstra sidan av ön finns rester av ett gammalt fiskeläge, liksom också på den nordvästra sidan.

Enligt sägen har man fiskat i synnerhet strömning i området. Enligt uppgift har ön haft tre fiskarstugor och sex hushåll på 1870-talet. I början av 1900-talet idkade man fortfarande aktivt fiske på ön.

Kartutdrag över området
(Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Område och delförstoring på flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

1. Lund
2. Forsman
3. Nyholm & Wahlbeck
4. Nyholm

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

Ljusån

1. Lund: Stugan har en traditionell bottenplan, med stuga och farstu vid gaveln. Stugan har röd stående locklistpanel med vita knutar och brunt tak av korrugerad plåt. Dörren är brun. Fönstren har dubbelglas. En liten kammare har balkats av farstun. I hamnen finns en liten redskapsbod (ca 3 x 4 m), som är fodrad och täckt med korrugerad plåt.
2. Forsman: Traditionell bottenplan. Röd stående locklistpanel, vita hörnbräden och tak av falsad plåt. Fönstren är nybyggda och har utanpåliggande träkors. Dörrarna är gula.
3. Nyholm & Wahlbeck: Den största och nyaste av stugorna byggdes för laxfiske. Den är ovanligt stor och hög och har ett sadeltak, stora kvadratiske fönster. Stugan står på en betonggrund. Röd, stående locklistpanel, vita hörnbräden och tak av profilerad plåt. Båthuset vid stranden är högt och uppskattningsvis ca 4 x 5 m stort. Väggarna är fodrade med röd, stående locklistpanel. Vita knutar och tak av profilerad plåt. Båthuset har pardörrar i gaveln mot öster.
4. Nyholm: Stugan som står längst västerut är antagligen byggd under 1900-talets första hälft och har renoverats. Stugan har en timrad stomme. Ytterdörren finns i farstuns gavelvägg och den öppna spisen längst bort i hörnet. Ytterväggarna är klädda med locklistpanel och stugan är målad i rött med vita knutar och vit dörr. Fyrdelade fönster. Vattentaket är profilerad plåt. Bakom stugan finns en liten vit redskapsbod med pulpettak.

Bild över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

*Ljusans fiskeläge fotografat från toppen av ön. Bilden tagen 1973.
(Foto: SLS I090:11)*

3. Storskäret

Storskär är ett mycket gammalt utskärsfiskeläge med gamla jungfrudanser. Mest känt är Storskäret för sin gamla begravningsplats, som på 1500-talet gav ön namnet Kirkegårdsskär.

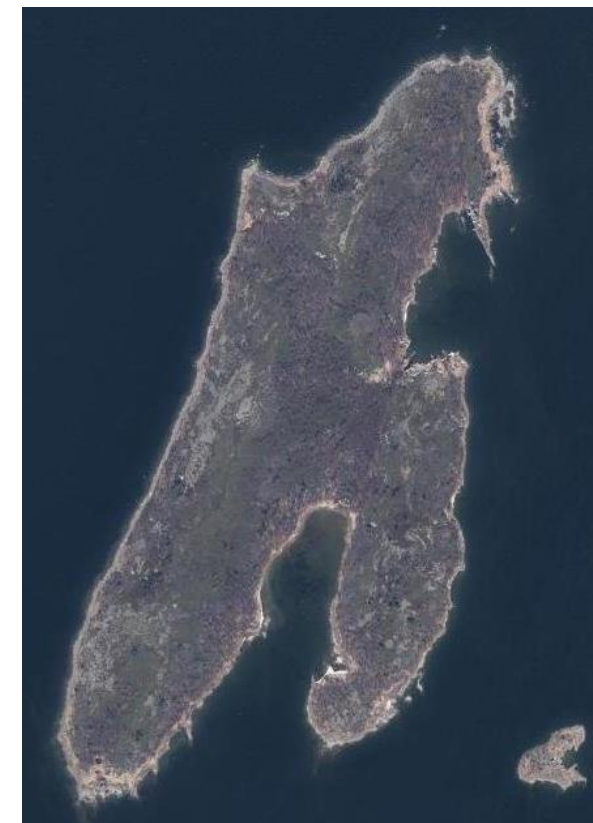
Storskär är den största ön i Rönnskärsarkipelagen, ön är ca två och en halv kilometer lång och ca en kilometer bred. Hela ön har en areal på 145,6 ha, varav Storskäret 113,1 ha och Lillskäret 32,5 ha. Landskapet på Storskär bjuder på stora variationer: öns högsta punkt ligger ca 12 m över havsytan, men mellan de vida och höglänta klapperstensfälten ryms även låglänta våtmarkspartier. Ställvis är Storskär skogbevuxet, medan andra delar domineras av snåriga enrisbuskar.

Ursprungligen har Storskär varit två skilda öar: Stor Rönnskär och Lill Rönnskär. Upplandningen förenade de två öarna under senare delen av 1800-talet. Det gamla sundet bildar i dag en låg dalsänka mellan de båda högre öarna. Genom upplandningen har två vikar uppstått. Den södra viken är grund och stenig och dessutom utsatt för sydliga vindar. Viken i nordost, Storskärshamnen, är välskyddad och jämförelsevis djup. Här har traditionellt utskärsfiskarnas båthamnar, sjöbodas och fiskarbastur funnits.

På Finnskatan finns fyra stugor och runt Storskärshamnsviken finns åtta stugor. Det finns flera jungfrudanser i området.

Kartutdrag över området
(Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

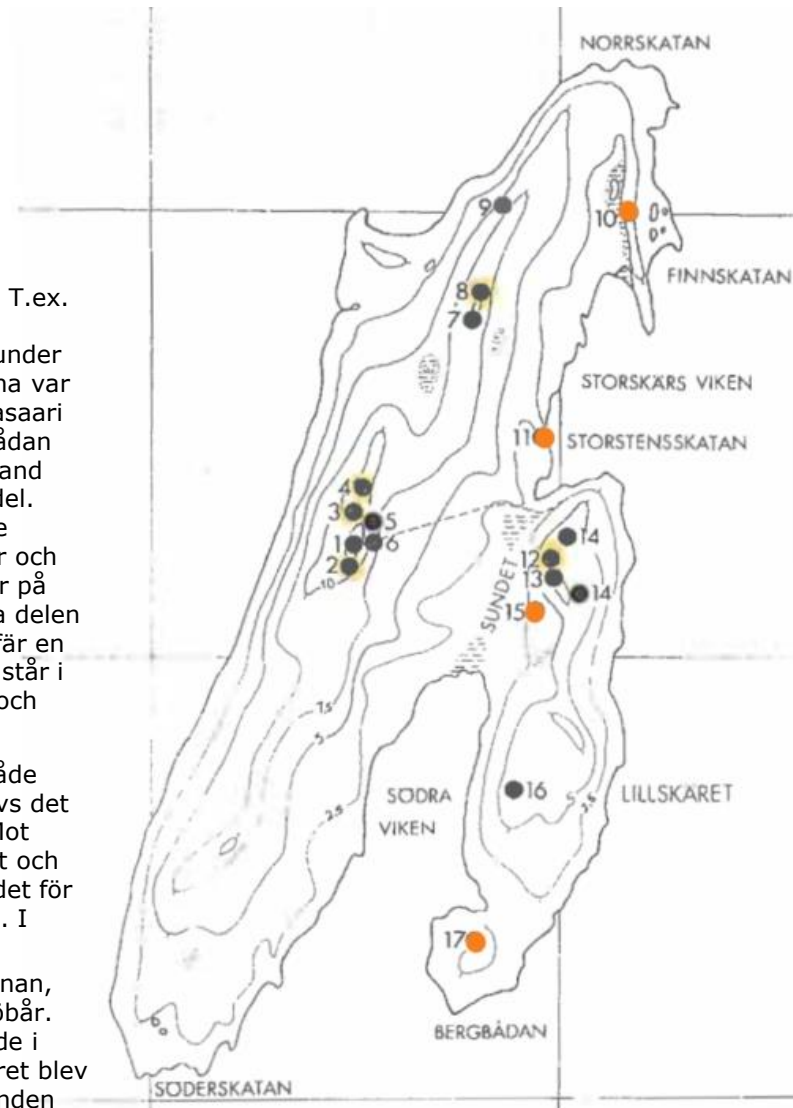
Storskäret

I riksarkivets äldsta räkenskaper från 1500-talet omtalas Kirkegårdsskär såsom mustasaariböndernas främsta fiskeläge. T.ex. år 1564 låg 76 bönder med 120 skötnät i 38 båtar här i strömmingsfiske. Fiskesäsongen var begränsad till tre veckor under sommaren. På höstarna fångade man sälar med nät; sälhudarna var mycket eftertraktade. De svenskspråkiga från Malax och Mustasaari höll till vid sundet mellan Storskär och Lillskär, samt på Bergbådan söder om Lillskär. De finskspråkiga från Kyro och Laihela tog i land innanför den långsmala udden i Storskärshamnens nordöstra del. Udden började därför kallas Finnskatan. Under 1500-talet hade fiskarna endast byggt ett slags stenkojor som skydd mot väder och vind (tomtningar). Rester av dessa gamla stenkojor finns i norr på Finnskatan, på Storstensskatan vid Storskärshamnen, på norra delen av Lillskäret, samt på Bergbådan i söder. Stenkojorna är ungefär en meter höga, försedda med tre väggar och saknar tak. Kojorna står i grupper. På 1600-talet förlängdes fiskesäsongen småningom och fiskarna började bygga sig fiskarbastur.

Under århundradenas lopp har utskärsfisket vid Storskäret både upplevt livligare och lugnare perioder. Under 1800-talet bedrevs det inte mycket fiske, men i mitten av århundradet fiskade man. Mot slutet av århundradet minskade fisket i takt med att jordbruket och andra näringar utvecklades. Enligt sägen skördades hö i området för kor som betade på Rönnskär. Höbärgningen upphörde år 1949. I början av 1900-talet fanns det en dansplats i området.

Storskärets fiskevatten överfördes i och med storskiftet till kronan, som arrenderade ut fiskerätten till solfbor, malaxbor och bergöbår. Det faktum att jordbrukare från Solf och Korsholm redan fiskade i vattnen gjorde inte saken lättare. Tvisten ledde till att Storskäret blev en fiskeplats för malaxbor medan Skvättan, Ljusån och Storsanden delades upp i fiskeplatser för sundomborna.

Begravningsplatsen på Storskär ligger på öns högsta punkt ca 12 m ovanför havsytan. Till begravningsplatsen kommer man längs en stig från båthamnen. Fast fornlämning.

STORSKÄR

1. KYRKOGÅRDEN / HAUTAUSMAA
2. JUNGFRUDANS / JATULINTARHA
3. JUNGFRUDANSER 2st / JATULINTARHOJA
4. JUNGFRUDANSER okänt antal / JATULINTARHOJA tuntematon määrä
5. TOMTNING stor cirkelrund
YÖPYMISSUOJA iso pyöreä
6. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJA
7. STENKUMMEL / KIVIRYKELMÄ
8. JUNGFRUDANS / JATULINTARHA
9. KOMPASS / KOMPASSI
10. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA
11. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA
12. JUNGFRUDANS / JATULINTARHA
13. STENKUMMEL / KIVIRYKELMÄ
14. KOKPLATSER / KEITTOPAIKKA
15. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA
16. KOMPASS / KOMPASSI
17. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA

● ligger vid 2,5 meterskurvan
Resten av lämningarna som ligger ovanför fem-meterskurvan är äldre

● sijoittuvat 2,5 korkeuskäyrän tuntumaan. Muut muinaisjäännökset, jotka sijoittuvat viiden metrin korkeuskäyrän yläpuolelle, ovat vanhempia.

(Annika Sander 1984 / preliminär rapport)

Kulturmiljöobjekt på kartan (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 31).

Storskäret

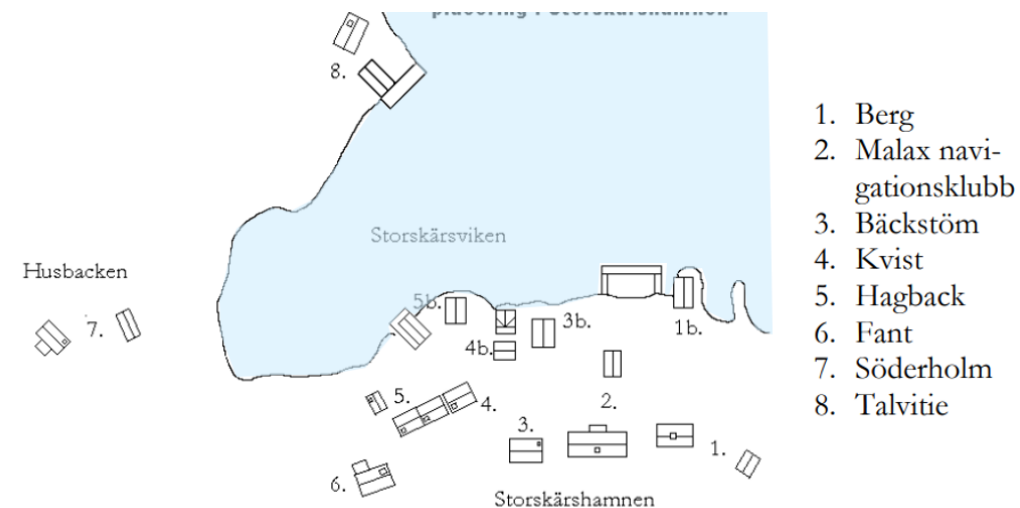
Storskärshamnen:

I Storskärshamnen har stugorna byggts i en något ojämn rad i strandens riktning. Båthus och skjut vid vattengränsen eller i vattnet. Stranden är grund och stenig. Marken stiger kraftigt bakom stugorna.

1. Berg: Fiskarbastun som uppfördes år 1981 i traditionell stil är i en storlek som tillgodoser dagens behov. Ingången till stugan är på långsidan. Huset står på stenblock och betongpelare, det har sadeltak täckt med profilerad takplåt och ytterväggarna är fodrade med röd locklistpanel, vita hörnbräden. Fönstren är något insjunkna och har utanpåliggande T-kors. Det finns ett båthus och en iskällare på stranden. Båthuset är byggt på stenar ut i vattnet. Vid västra långsidan finns ett tak dit båten kan köras under. Väggarna är fodrade med omålad stående brädpanel. Nedre delen av iskällarens väggar är murade av rödtegel, övre delens väggar är fodrade med röd locklistpanel och vita hörnbräden. Isoleringen med styrox och plåtdörr i gaveln.
2. Malax navigationsklubb: Den långa smala stugan, som byggdes 1983–1985, omfattar två lägenheter. Stugan står med långsidan mot vattnet och ingångarna till lägenheterna finns mitt på långväggen. Framför ingångarna har byggts en altan i impregnerat trä. Ytterväggarna är fodrade med röd locklistpanel, vita hörnbräden. Taket är klätt med maskinfalsad takplåt Dörrarna är gula. Bastun i samma färg står i vinkel med stugan.
3. Bäckström: Det traditionella fiskestugans utseende har ändrats. Själva stugdelen är timrad av stock med utknut och farstudelen är av bräder. Ytterväggarna är fodrade med röd fjällpanel, brädfodringen är vit. Fönstren har förstorats och består av endast en ruta. Stugan har en hög skorsten murad av tegel och ett tak av profilerad plåt. Båthuset vid stranden är av traditionell modell med väggar av locklistpanel i rött och foderbräden i vitt.
4. Kvist: Fiskestugan har bevarat sitt ursprungliga utseendes ganska väl. Den är troligen byggd kring sekelskiftet 1800–1900.

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

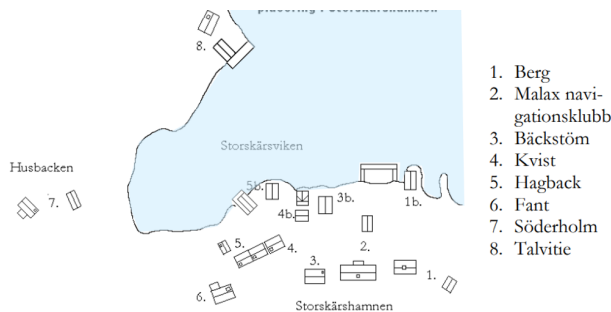
1. Berg
2. Malax navigationsklubb
3. Bäckström
4. Kvist
5. Hagback
6. Fant
7. Söderholm
8. Talvitie

Kartutdrag över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Storskäret

Storskärshamnen:

5. Hagback: F.d. fiskarbastu från början av 1900-talet, gäststuga samt två separata bodar/båthus. Fiskarbastun kom till i början av 1900-talet av två separata byggnader som byggts ihop. Stugan, gästhuset och den ena boden har röd stående panel med vita hörnbräden. Båthuset är omålat. Byggnadernas tak är av korrugerad plåt.
6. Fant: Den lilla, traditionella fiskestugan flyttades till platsen efter början av 1970-talet. Vid gaveln finns en farstu och ett plåtrör fungerar som rörkanal till kaminen. Fasadbeklädnaden är röd locklistpanel, vita hörnbräden, tvådelade fönster och tak av profilerad plåt.
7. Söderholm: Stugan ligger på på Lots- eller Husbacken längst in i Storskärsviken. Den är den enda som finns kvar av de många fäbodstugorna som en gång stod uppe på backen. Stugan byggdes omkring år 1800 (uppgift baserad på intervju; lots Henrik Söderholm) och är därmed den äldsta byggnaden i Storskär. Stugan är timrad och väggarna är fodrade. Tillbyggnaden med pulpettak har gjorts om enligt den gamla modellen. Tak av korrugerad plåt, de förnyade fönstren har utanpåliggande kors. På stranden finns en bastu från 1998.
8. Talvitie: Stugan och båthuset/bastubyggnaden står ensamma på norra sidan av Storskärsviken. Stugan byggdes på 1980-talet och båthuset flyttades från de yttre öarna till Storskär år 1988. Bastun byggdes i anslutning till båthuset 1990. Stugmodellen har varit vanlig sedan 1970-talet. Ded är byggd på betongpelare. Svagt sluttande sadeltak med profilerad plåt, röd stående brädpanel samt vita hörn- och foderbräden, rätt så stora fönster. Båthuset har breda pardörrar på långsidan mot öster och en dörr på gaveln vid vattengränsen. Bastun är placerad i gaveln. Båthuset/bastun har fasader i röd, stående palen med vita hörnbrädor, tak av profilerad plåt.

Vy över Storskärshamnen. Bergs båthus längst till vänster i bild, Malax navigationsklubbs stuga i mitten och Kvists stuga skymtar längst till höger. (Foto: KH)

Ännu på 1970-talet fäste man ingen större uppmärksamhet vid fiskarbasturnas utseende; vid reparationer använde man det material som fanns tillgängligt på platsen. På bilden f.d. Malmbergs fiskarbastu och gäststuga "Grand Hotel" i Storskärshamnen. (Foto SLS 1090:121)

Söderholms gamla fäbodstuga uppe på Husbacken längst in i Storskärsviken. (Foto: KH)

Storskäret

Finnskatan:

Finnskatans smala, långa udde går norr om Storskärshamn som en brant ås i nordvästlig-sydöstlig riktning.

9. Granlund: De äldsta byggnaderna på Finnskata har troligen byggts i mitten av 1900-talet. Stugan ligger högre upp och båthuset på stranden.
10. Lindberg: Fiskarbastun byggdes på 1990-talet.
11. Bonn: Fiskarbastun byggdes på 1990-talet. Det finns en kaj vid båthuset på stranden.
12. Nyman: Stugan uppfördes 1966–1967 som en fritidsbostad. Det finns en kaj vid båthuset/bastun på stranden.

Stugor och båthus på Finnskatan.
(Foto: KH)

Bild över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

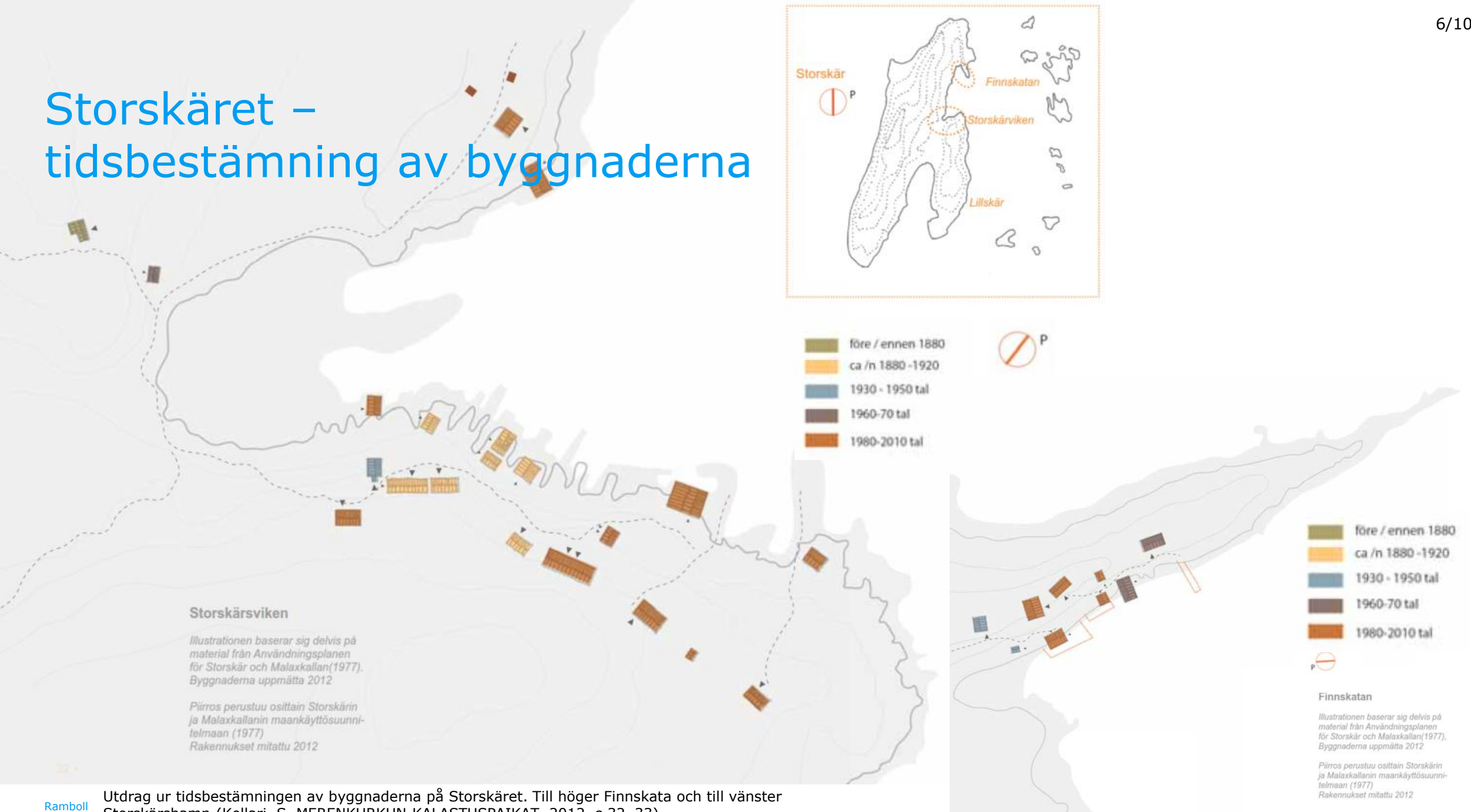
Kartutdrag över området
(Skärgårdsrapport 2, Vasa).

9. Granlund
10. Lindberg
11. Bonn
12. Nyman

Område på en flygbild från år 2024
(Ortobild ©LMV).

Storskäret – tidsbestämning av byggnaderna

Utdrag ur tidsbestämningen av byggnaderna på Storskäret. Till höger Finnskata och till vänster Storskärshamn (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 32-33).

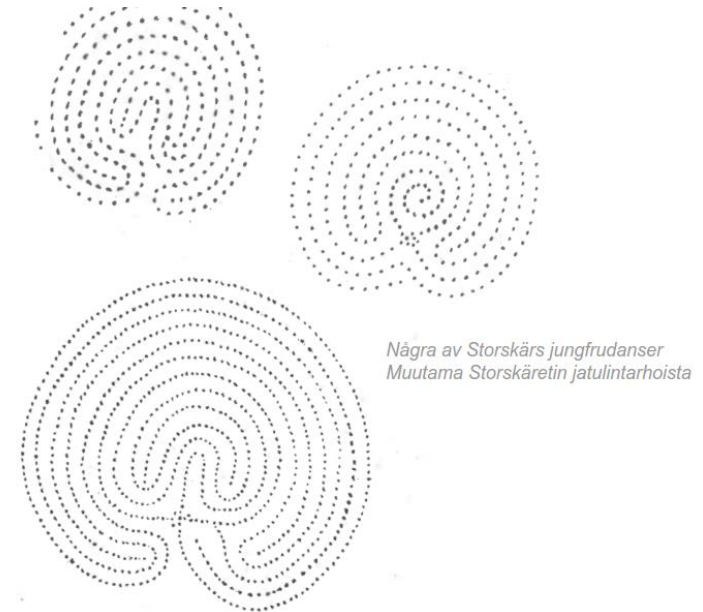
Storskäret

Jungfrudans på Storskäret (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 10).

Stensättningar i form av labyrinter, dvs. jungfrudanser, förekommer i ett mycket vidsträckt område kring Östersjön. I Kvarkens skärgård förekommer jungfrudanser i yttre skärgården som ett oregelbundet band på de yttersta skären och deras antal är relativt stort i jämförelse med andra skärgårdar. Jungfrudanser har länge brytt forskarna och väckt fantasin även bland lokalbefolkningen. Det har inte hittats något egentligt svar på varför eller när jungfrudanserna anlades. En av de hypoteser som lagts fram är jungfrudanserna skulle ha lagts som tidsfördriv eller haft koppling till fångsmagi – eller möjligen både och. I Västerbotten, på den svenska sidan, har åldern på jungfrudanserna undersökts med hjälp av höjdposition och lavvegetation. Höjden bestämmer den tidigaste och lavarna den senaste möjliga tidpunkten för stenläggningen. Av 26 undersökta jungfrudanser fastställs tidpunkten för byggandet till 400–1800-talen, medan den klara toppen infaller på 1500–1600-talet. Enligt skärgårdsforskaren Bonns finns det inget som hindrar att dessa forskningsresultat tillämpas även i Kvarken, där jungfrudanserna i regel ligger på en nivå som tyder på en hög ålder.

(Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 11. bilden nedan, sidan 37).

Några av Storskärs jungfrudanser
Muutama Storskäretin jatulintarhoista

Storskäret i bilder

Storskär, Husbacken cirka 1910-tal / Storskär, Luotsimäki noin 1910-luvulla (MVK)

Bevarad stuga
Säilytetty kämppä

2012

1970-tal / 1970-luku (SLS)

Bilder över Storskäret (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 34–36).

Ramboll

Storskärs fiskeläge, 1986
Storskärin kalastuspaikka, 1986
(Aktiv Närkultur / Göran Strömfors)

Bevarade bodar vid Storskärsviken, foto taget år 1973
Säilyneitä vajoja Storskärsvikenillä, kuva vuodelta 1973 (SLS)

443

Storskäret i bilder

Vy över Storskärsviken från Husbacken, 1986.
Näkymä Luotsimäeltä Storskärsvikenin yli, 1986.
(Aktiv närkultur / Göran Strömfors)

Bilder över Storskäret (Kellari, S.
MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT,
2012, vänster s. 37 och 84, höger s.
46 och 71).

< Krakastänger på Storskär 1973
Verkkotarha Storskärillä 1973
(SLS)

Husbacken, även kallad Lotsbacken, på Storskär ca 1910-tal.
"Husbacken" Storskäretillä noin 1910-luvulla.
(MVK)

Storskäret i bilder

Strandbodar

Hersrik Söderholms hus

Bilder från inventeringen 1994 (L. Östman).

4. Svartbådan

Svartbådan (4,4 ha) är en liten ö som ligger öster om Storskärets norra udde (Finnskata). På västra stranden finns en skyddad hamn och tre stugor med båthus och gårdsbyggnader. Hamnen används också av andra än stugägarna. Ön hade sex fiskare från Sundom på 1910–1920-talen.

1. Glader: Den gamla, långsmala fiskarbastun byggdes år 1931. På södra väggen finns en farstu med pulpettak, på norra väggen ett utskjutande pentry (byggd efter 1973).
2. Sjöstrand: Fiskarbastun byggdes år 1986.
3. Nord: Stugan byggdes åren 1959–1960 och används som fritidshus. Röd stående locklistpanel med vita knutar, en del har liggande panel. Liggande panel, svart korrugerad plåt. Den utskjutande ingången stöds av pelare som gjorts av barkade trädstammar. Bastun och förrådet byggdes ursprungligen på 1960- och står med gavlarna mot varandra. Röd, stående panel med vita hörnbräden, pulpettak.

Kartutdrag över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

1. Glader
2. Sjöstrand
3. Nord

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

5. Djupskär

Djupskär är en liten ö öster om Storskärs södra udde (Lillskäret). Det enda som finns på ön är en fiskarbastu, en linjefyr och ett förråd. Byggnaderna ligger på östra sidan av viken. Det finns ingen kaj på ön, och viken är ganska grund och stenig.

1. Herrgård: Fiskarbastun är byggd i stil med 1970-talets fritidshus. Den har ett svagt lutande plåttak, stora odelade fönster, röd stående locklistpanel och vita hörnbräden. Bottenplanen är typisk för en fiskarbastu; i stugan finns en öppen spis i hörnet och en farstu vid gaveln. Ett rum har separerats från farstun. Vindflöjeln har årtalet 1991.
2. Linjefyr & förråd: Söder om stugan finns ett litet förråd och en vit linjefyr. Linjefyren är en sexkantig, 2–3 meter högt torn med plåthölje på ett betongfundament. Linjefyren drivs med solenergi. I förrådet har man tidigare förvarat gasflaskor. Det finns en solpanel på taket. Förrådsväggarna har röd stående locklistpanel och vita hörnbräden. Linjefyren är i linje med sjömärket på Svartbådan.

Herrgårdens stuga på Djupskär representerar en modern variant av fiskarbastun. (Foto: KH)

Bild över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

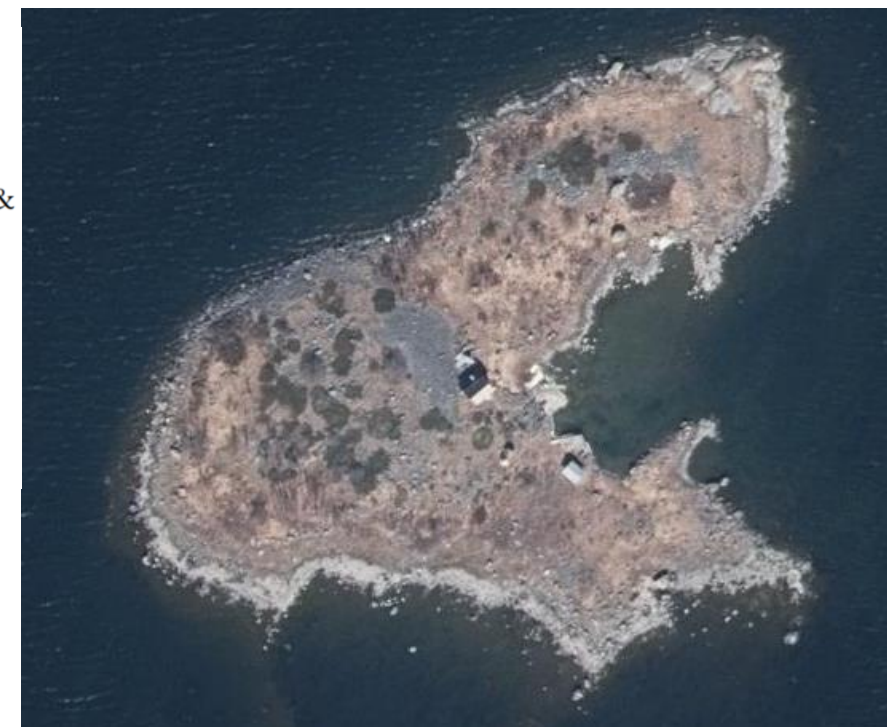
1. Herrgård
2. Linjefyr & förråd

Kartutdrag över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Djupskärin loisto kuului Lillsandilla asuneitten loistonhoitajien vastualueeseen. Kuvassa vasemmalla polttoainesuoja: petroli- ja sittemmin kaasutäydennysten tekeminen oli yksi loistonhoitajien tehtävistä.

Linjefyr och förråd (Meriväyliens rakennusperintö).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

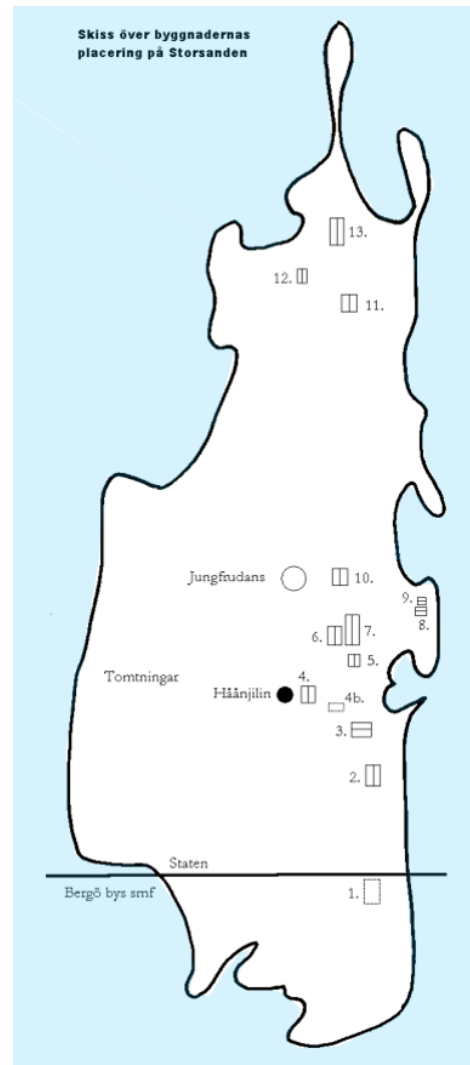
Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

6. Storsanden

Storsanden (areal ca 45,9 ha, varav statens 40,6 ha) är en hög och karg ö med knapp vegetation. Landskapet formas av en sandrygg som löper från nord till syd i öns längdriktning. Storsanden var sundombornas största fiskeläge och ännu i början av 1920-talet höll 119 personer fördelade på 27 familjer till här från mitten av juni till september. Fiskarhusen och saltbodarna på Storsanden övergavs vid tiden för andra världskriget pga. strukturomvandlingen inom fisket

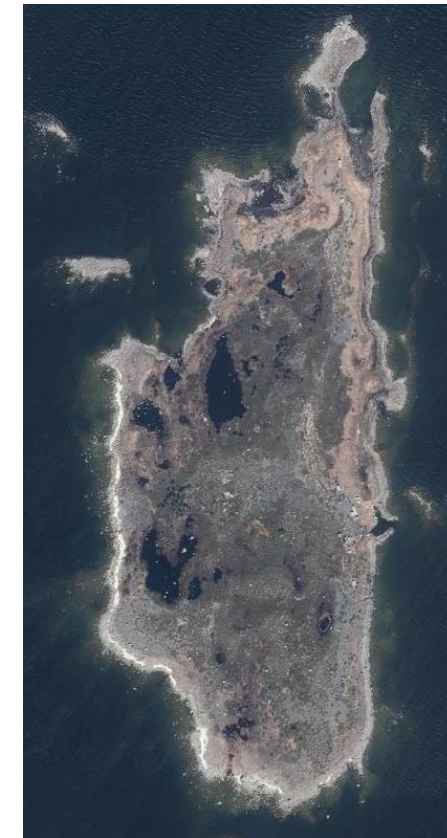
I dag är bebyggelsen koncentrerad till den östra sidan av ön, men på den västra sidan finns ännu rester av en äldre fiskarby och hamn, med lämningar av husgrunder och bryggor samt av kojor med väggar radade av sten. Den gamla skyddade hamnen har upplandats och har blivit till en liten sjö. Överallt på ön finns lämningar av torkställningar för fiskebragder, krakastänger, samt andra tecken på att människan i långa tider strävat till att forma landskapet genom att flytta och rada stenar. På ön finns också en jungfrudans. I en sten bredvid stigen som leder till den norra ändan av ön har Johan Erik Nedergård mejslat in texten "J.E. Nedergård / DEN 22 JULI 1932 / GODE GUD VÄLSIGNA ALLA DEM SOM HAVET PLÖJER".

På norra delen av Storsanden finns en naturlig hamn i lä av två örar. Hamnen är mycket grund och öppen för nordan. Stugägarna lät vintern 1990/1991 muddra upp en liten hamn med vågbrytare på öns västra sida nedan om den tätaste husklungan, hamnen muddrades igen sommaren 2014. Numera är det ingen av stugägarna på Storsanden som ägnar sig åt yrkesfiske utan stugorna är mera att betrakta som fritidsstugor. Samtliga fiskarbastun är ursprungligen byggda före 1940, varav sex stycken är byggda före 1900.

1. Husgrund	8. Bastu
2. Stormblad & Enholm	9. Förråd
3. Stegar	10. Östman
4. West	11. Sten
5. Marander	12. Förråd
6. Marander	13. Morney & Svarfars
7. Söderback & Svarfars	

Kartutdrag över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

Storsanden

1. Husgrunden till en nedbrunnen byggnad.
2. Stormblad och Enholm: Fiskarbastu bestående av två delar. Dörren till stugan finns i den norra gaveln och man stiger direkt in i rummet. Dörren till boden finns på den västra långväggen. Byggnaden är i gott skick och renoverad. Dasset står en bit från stugan mot söder.
3. Stegar: Timrat fiskarhus, rödmålad stående brädfodring och vitmålade knutar. Tak av profilerad plåt. Byggnaden består av två delar, ingången är på östra väggen och fönstren på långsidorna. Moderniserad, i gott skick. Väggarna har försetts med stöd, men byggnaden som helhet är sned. Det finns ingen skorsten i byggnaden.
4. West: Timrad, omålad stuga med ingång från södra gaveln. Ytterväggarna delvis brädslagna, norra gaveln täckt med någon form av fiberskivor. Bakom stugan finns en stor sten, Håånjilin. Gubbarna brukade klättra upp på stenen för att spana efter sälar.
  - 4 b. En bit sydost om stugan finns resterna av ett förfallet timrat båthus eller dyl.
5. Marander: Timrad bod (4 x 4 m), rödmålad stående panel och vitmålade knutar. Nävertak som hålls på plats med hjälp av takved och stenar. Dörr i gaveln mot norr. Bodan står 7,2 m från objekt nr 7. Bodan som ägs av Gunvor Marander är i mycket gott skick.
6. Marander: F.d. fiskarhus. Ytterväggarna har stående röd brädfodring, vita hörnbräden och tak av profilerad plåt. Byggnaden består av två delar. Ingången till stugan finns i södra gavelväggen och sovlavaran vid den norra gavelväggen. Dörr till boden i västra långväggen. Fiskarhuset är i gott skick. Stugan användes som fiskarbastu fram till början av 1950-talet. Stugan stod oanvänd fram till början av 1970-talet.
7. Söderback och Svarfars: Långt och smalt f.d. fiskarhus, byggt i flera etapper (tot. 3,7 x 15 m), rödmålad stående locklistpanel och vita hörnbräden, fönster i flera olika storlekar. Byggnadens utseende har förändrats i samband med reparationerna. En dörr i södra gaveln och en dörr i östra långväggen. Huset är i gott skick. Framför Söderbacks stuga finns en sexkantig altan med bord och bänkar, samt en flaggstång.

1973 fanns det endast en fiskarbastu på Storsanden som underhölls och var i användning. (Foto: SLS 1090:4)

Bilder över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Storsanden

8. Bastu: Röd, timrad bastu (3,5 x 3,5 m) med gaveln mot vattnet. Två fönster i gaveln. Byggnaden har ursprungligen varit en liten timrad bod.
9. Förråd: Rödmålat förråd/vedlider (3 x 4,2 m).
10. Östman: F.d. fiskarhus. Liten stuga (4,7 x 4,7 m), rödmålad locklistpanel, vita knutar och tak av korrugerad plåt. Ingång från södra gaveln. Stugan renoverades 1990.
11. Sten: F.d. fiskarhus, timrad stuga med farstu (4 x 6,4 m). Väggarna är klädda med röd, stående locklistpanel. Vita knutar och tak av profilerad plåt. Ingång från norra gaveln och fönster på varje vägg. En högsäng längs den östra långväggen. Murad öppen spis i sydvästra hörnet.
12. Förråd: Omålad brädfodrad ny lada med tak av profilerad plåt.
13. Morney och Svarfars: F.d. fiskarbastu. Lång byggnad där ett fiskarhus byggts ihop med två bodar. Romerska siffror inskurna i stockarna tyder på att stugan är flyttad hit. Byggnaden mäter totalt 4,3 x 13,9 m. Ingången till farstun finns i östra långväggen liksom dörrarna till de båda bodarna. Dörren mellan farstun och stugan finns i gavelväggen. Stugan har fönster i alla tre ytterväggarna. En murad öppen spis finns till höger om dörren. I hörnen på den motsatta väggen står två högsängar. Ytterväggarna är målade i rött, belagda med en tunn pappskiva som är fäst med lodräta trälistor. Vita hörn och tak av korrugerad/profilerad plåt. Huset har renoverats även invändigt och är i gott skick.

Marander, Söderback&Svarvars

Stegar. West i bakgrunden.

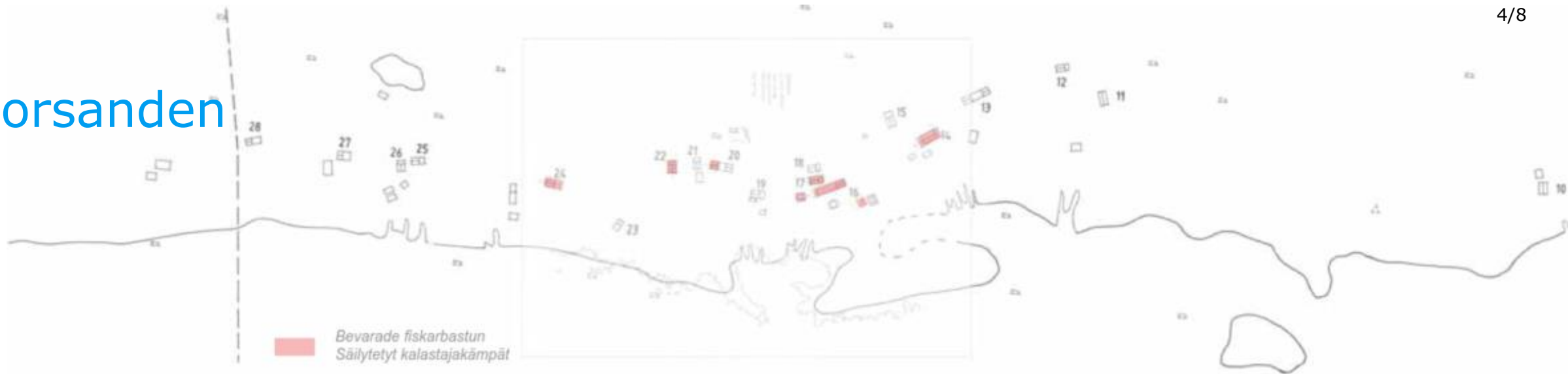
West, förfallett bäthus till höger.

Rester efter omkullfallna fiskarbastur och krakastänger. (Foto: KH)

Bilder över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Storsanden

*Storsands bebyggelse enligt flygfoto taget på 1930-talet
Storsandin rakennuskanta 1930-luvulla otetun ilmakuvan perusteella.*

Storsands fiskeläge 1976 / Storsandin kalastuspaikka vuonna 1976

Bildutdrag över fiskelägets byggnader och kartutdrag från 1973 (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 42).

Storsanden

Storsands fiskeläge 1973 (SLS)

Samma vy sommaren 2012

Kartutdrag och bildpar över byggnader i norra Storsanden från 1973 och 2012 (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 43).

Storsanden i bilder

Sten (Jungfrudanser och snickarglädje, s 96-97).

Morney och Svarvars (Jungfrudanser och snickarglädje, s 96-97).

Storsanden i bilder (Jungfrudanser och snickarglädje, s 96-97).

Storsanden i bilder

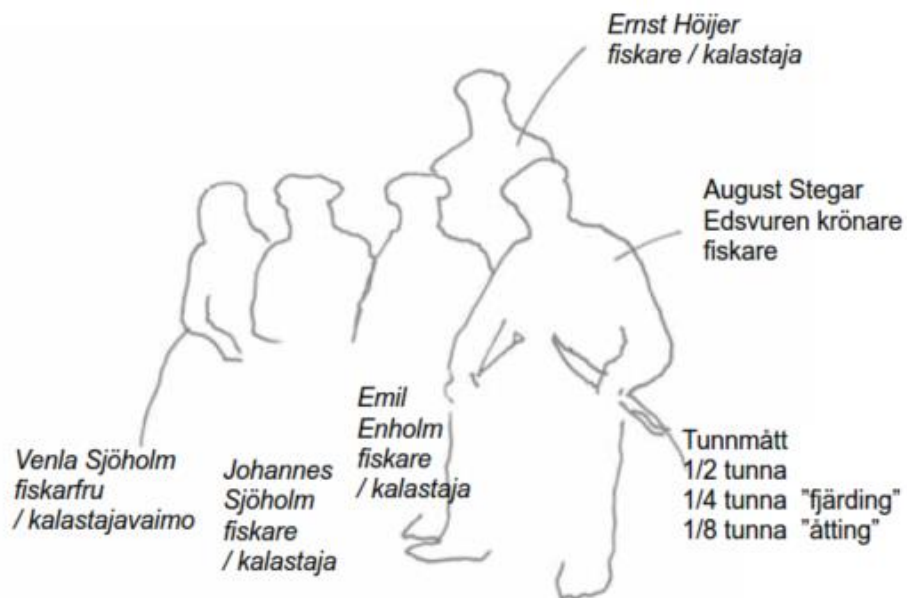

Storsanden 1930-tal (Sundom bygdeförening rf)

Storsanden i bilder (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 8, s. 40

Fiskare på Storsanden 1930-tal (Sundom bygdeförening rf)

Storsanden i bilder

Boden är byggd av vrakdelar, antagligen ett skeppsdäck, att dömma av spikhålen. Vajan jykevät laudat ovat luultavasti, naulanrei'stä päätellen, peräisin laivan kannesta.

Fiskarbastu år 1976 och 2012 / Kalastajakämppä vuonna 1976 ja 2012

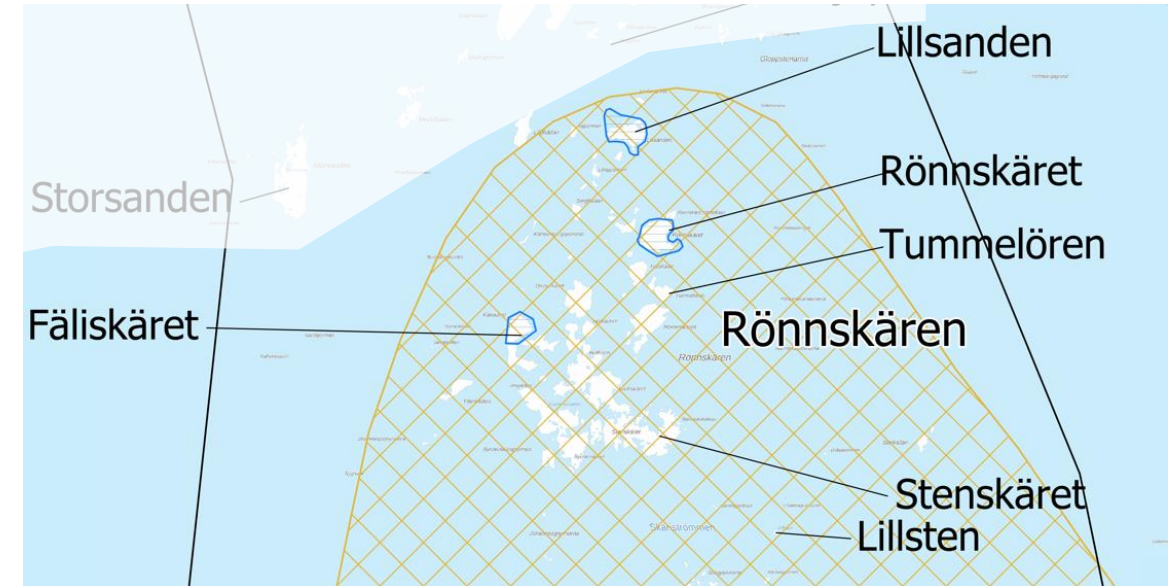

På bilden syns fiskarbastu nr 22 (se karta). Den förfallna boden till höger är samma byggnad som personerna sitter framför på fotot från 1930-talet. Fiskarbastu nr 20 i bakgrunden.

Kuvassa näkyy kalastajakämppä nr 22 (kts kartta). Rapistuva vaja, oikealla, on sama rakennus, jonka edessä henkilöt istuvat 1930-luvulla otetussa kuvassa. Kalastajakämppä taka-alalla on nro 20.

Rönnskärsarkipelagen

7. Lillsanden
8. Rönnskäret
9. Fäliskäret
10. Tummelören
11. Stenskäret
12. Lillsten

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Unescon maailmanperintökohde

Området på bakgrundskartan 2025 (© LMV).

7. Lillsanden (RKY)

I den gällande strandgeneralplanen har ett område som skyddas enligt byggnadslagstiftningen (SR) anvisats på öns mellersta delar.

RKY 2009 - Det mycket välbevarade och till typen det sista fyrvaktarsamhället på Lillsanden från början av 1900-talet är beläget på ett klippigt skär i Rönnskärsarkipelagen. Framför skäret finns Lillsandens sektorfyra, som är välbevarad. Lillsanden återspeglar den tid då man började använda automatiska fyrar och den yrkesgrupp som samtidigt uppstod.

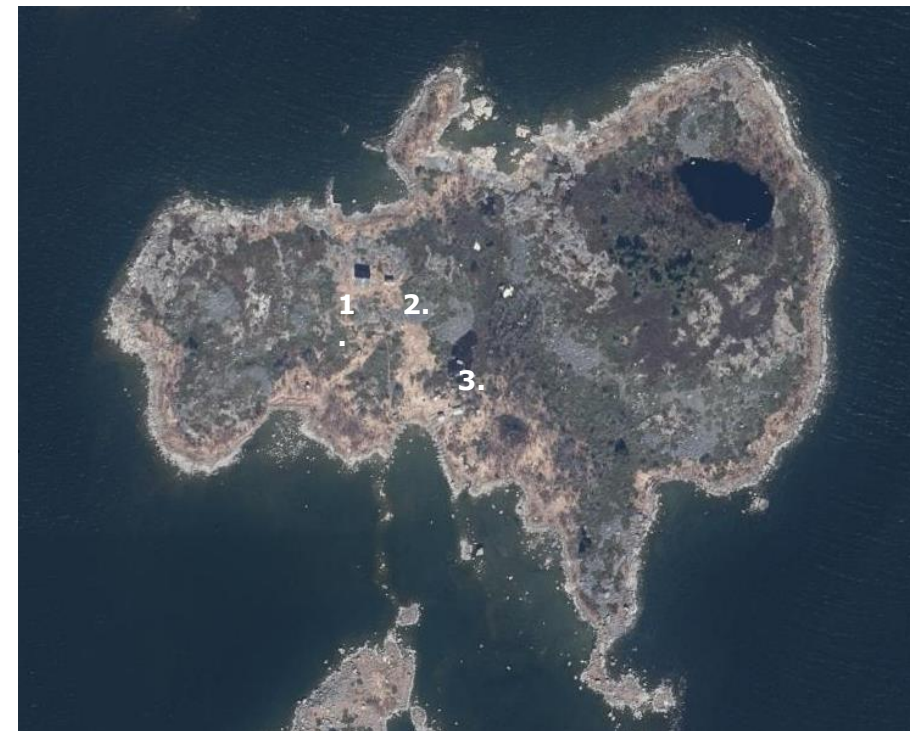
Lillsanden byggdes i början av 1900-talet, då staten anställde folk från ön till fyrvaktare i bisyssla och byggde åt dem bostad nära verksamhetsområdet. De första obevakade ledfyren var osäkra och skulle ha krävt ständig skötsel. Lillsandens ledfyra blev klar 1907 och fyrvaktarnas byggnader blev klara i början av 1900-talet. (rky.fi)

1. Fyrvaktarens bostad: F.d. linjefyrvaktens bostad, timrat hus grundat på kilsten i början av 1900-talet. Ytterväggarna är klädda i röd panel och taket är av plåt.
2. Förråd: Konstruktion av träspanter, uppförd i början av 1900-talet.
3. Strandbod: Timrad bod i dåligt skick.

Lillsandet. Byggnader som användes av dem som vaktade sektorfyren. (Finna, Museiverket Nyman H. 1999)

Ramboll

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021), i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009) och inom området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

Lillsanden

Av fyrvaktarnas baser med gårdsområden är det bara Lillsanden i Malax som har bevarats. Den mest karakteristiska egenskapen hos automatiska fyror är de vita fyrcurerna som skyddar utrustningen. I det första skedet placerades fyrcurerna nära vägarna, direkt på en klippa eller på låga granitfundament. Senare blev fyror som lyfts upp på höga betong- och järngallerfästen betydande landmärken i landskapet. Den vanligaste fyrcursmodellen, den åttakantiga kuren i gjutjärn, härrör från början av 1900-talet. Den föregick av en rund modellen som är mycket sällsynt. Av de allra första fyrcurerna i trä känner man bara till att en eller två har bevarats. De förråd som var avsedda för lagring av bränsle är också väsentliga. Det minskade behovet av underhåll ledde till att man inte längre behövde fyrvaktare i huvudsyssla. Stationeringsorterna tömdes huvudsakligen på personal redan under 1920- och 1930-talen.

Museiverket/Sjöfartens byggnadsarv objekt nr 42: Loistonhoitajien rakennukset 1900-luvun alku, Loisto 1907

Beskrivning: De första obevakade ledfyrcurerna var osäkra och krävde ständigt underhåll. Staten anställde folk från ön till fyrvaktare i bisyssla och byggde åt dem bostad nära verksamhetsområdet. Lillsandens fyrvaktarstation är belägen på ett klippigt skär i Rönnskärsarkipelagen. Framför skäret finns Lillsandens sektorfyra, som var en av fyrcurerna som skulle underhållas. Bostadshuset på Lillsanden byggdes för två fyrvaktare och deras familjer. Dess utseende och fasader har bevarats i ursprunglig dräkt. Även invändigt återspeglas fyrcurernas bostadsförhållanden. Gårdsområdet är öppet och den historiska byggnadsgruppen har bevarats som sådan. Lillsand är ett typiskt byggnadskomplex för fyrvaktare. Det är den sista företrädaren för sin grupp. Byggnaderna utgör en byggnads- och kulturhistoriskt värdefull och numera unik helhet. Lillsanden återspeglar den tid då man började använda automatiska fyror och den yrkesgrupp som samtidigt uppstod.

Skyddsmål:

Objektet hör till klass 1. Vid landskapsvården och planeringen av markanvändningen ska det ses till att den helhet som objektet utgör bevarar sin integritet och sitt historiska värde och att objektets ställning som ensynlig kulturhistorisk delfaktor i den byggda miljön och/eller naturmiljön bevaras. Byggnaderna/konstruktionerna bör bevaras. Reparationer och ändringar som avviker från normal underhåll ska genomföras enligt metoder för restaurering. Objektet ska vårdas och användas på ett sådant sätt att dess kulturhistoriska värde bevaras.

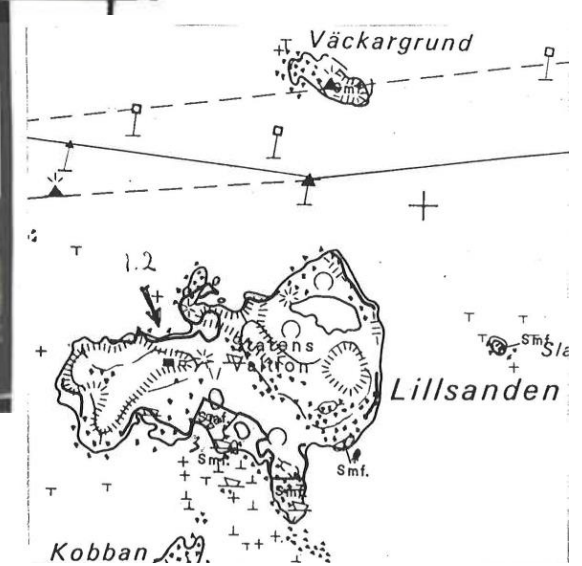
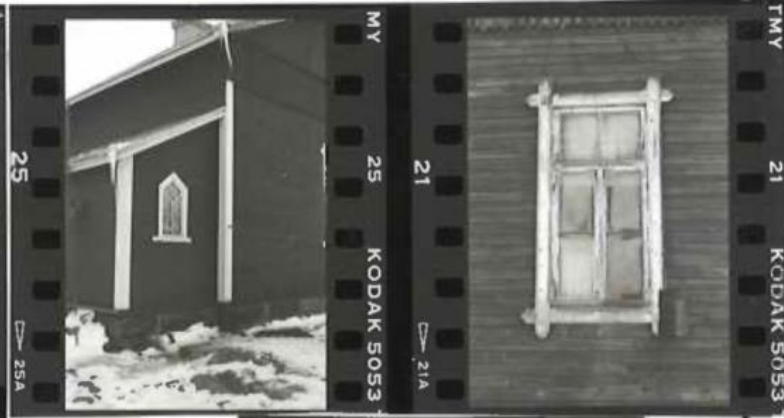
Lillsandens virkatalossa asui kaksi loistonhoitajaa perheineen. Talvikauden saarelaiset elivät täysin eristyksissä ulkomaailmasta.

Kaksi loistonhoitajaperhettä asui seinänaapureina syrjäisellä Lillsandens saarella Merenkurkun eteläosassa. Lähin miesten vastuualueeseen kuulunut loisto pilkottaa virkarakennusten välistä.

(Meriväyliens rakennusperintö s. 10)

Lillsanden (RKY) i bilder

Bilder från inventeringen 1994 (L. Östman).

Lillsanden (RKY) - fyren

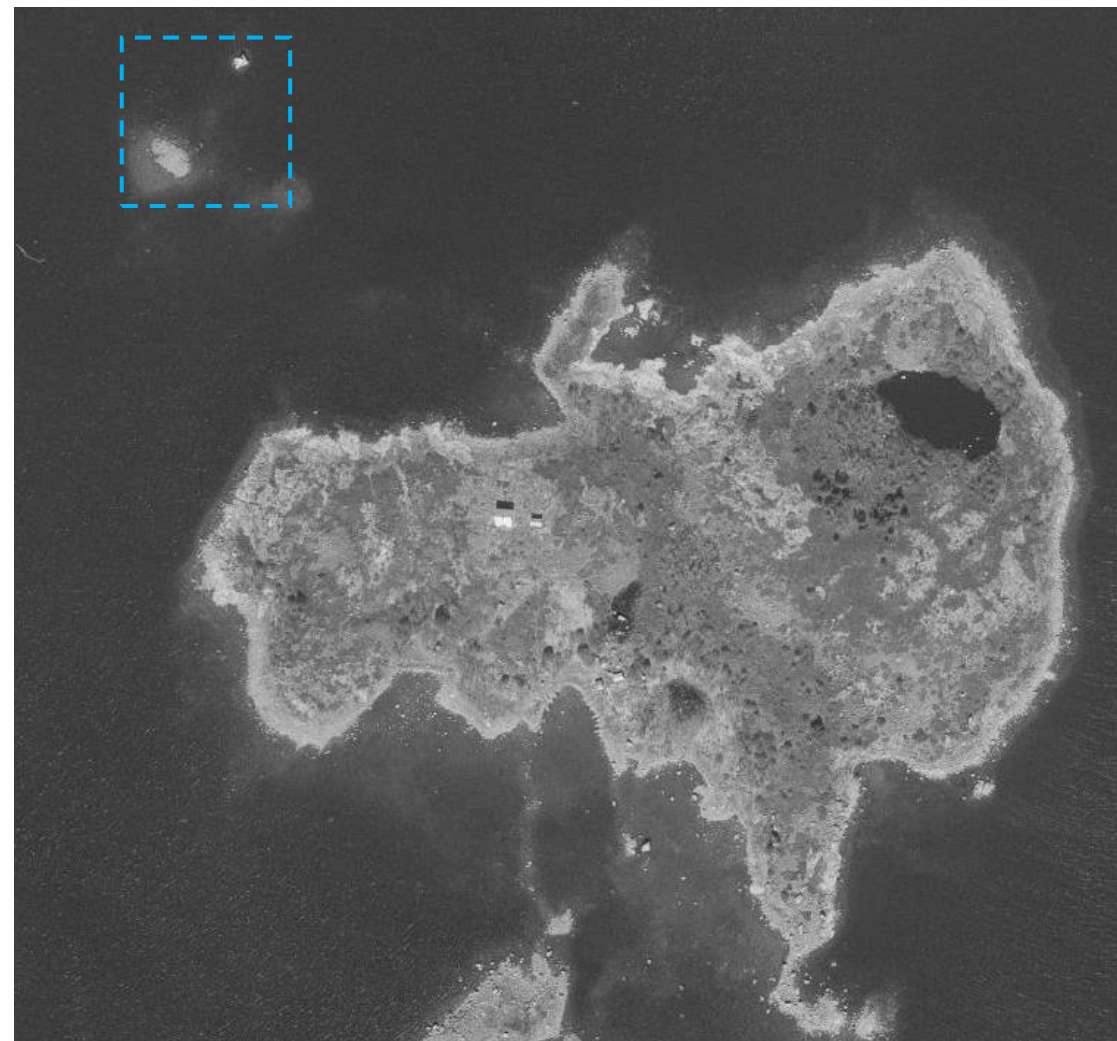

Fyrens läge på flygbilder från 2009, 2016 och 2024 (historiska flygbilder © LMV). Fyren förefaller vara borta.

Lillsanden. Fyren på Lillsanden. (Finna, Museiverket Nyman H. 1999)

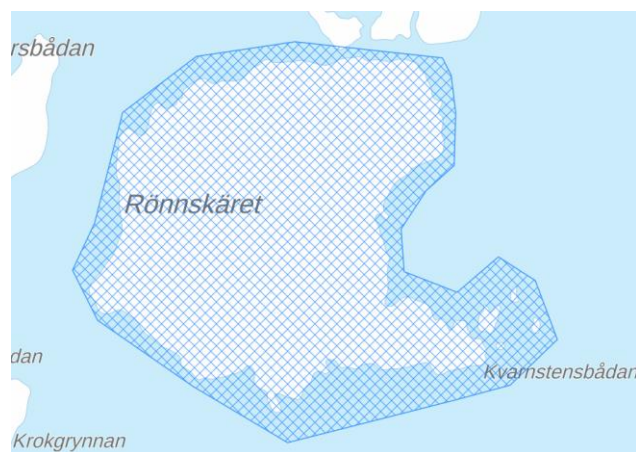
Enligt inventeringen 2002 stod Lillsandens fyr på ett fundament i grunt vatten utanför fyrvaktarnas gårdsområde. Fyren var ett bra exempel på säkerhetsteknik och på hur man byggde och placerade fyrar i början av 1900-talet. På den tiden var fyren ovanligt välbevarad. Till exempel kan tornets granitfundament ses fortfarande (Meriäylien rakennusperintö, s. 32)

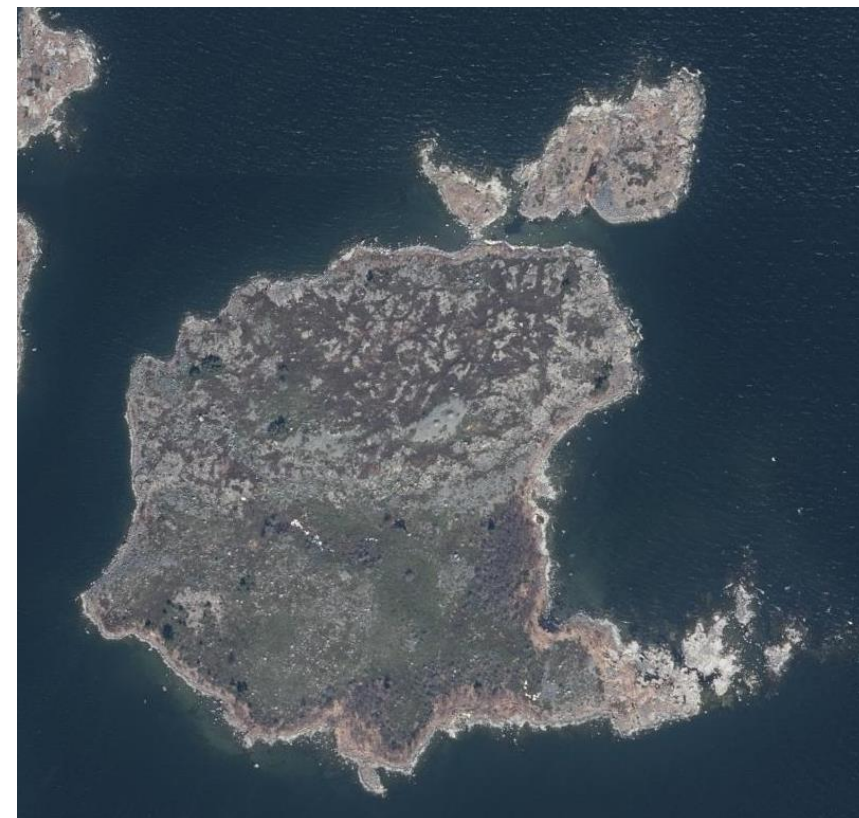
Lillsanden och fyrens läge på en flygbild från 2009 (historiska flygbilder ©LMV)

8. Rönnskäret (RKY)

RKY-område utan bygnadsbestånd. Enligt en kartgranskning har det inte heller funnits något bygnadsbestånd i området. Det nämns att Fäliskäret och Rönnskäret har liknande stenkumlen i linje (Jungfrudanser, s. 52). Området har inte beskrivits närmare i de utredningar om yttre skärgården som använts som utgångsdata för denna utredning. Trots detta har det RKY-status, vilket styr skyddet av eventuella kulturella miljövärden. Man kan anta att området har ett landskapsmässigt och historiskt värde när det gäller marina näringar.

Avgränsning av området.
Rönnskäret, Fyr- och lotsöar i
Kvarkens skärgård (rky.fi)

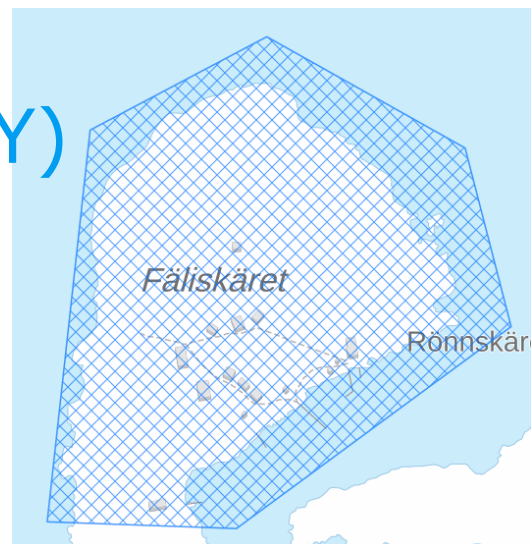
Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021), i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009) och inom området för Unescos världsarv. Det rekommenderas att området ska beaktas/skyddas i planen.

9. Fäliskäret (RKY)

Fäliskäret är en ca 20 ha stor stövelformad ö i den södra delen av Rönnskärsarkipelagen. Ön är förhållandevis hög och dess utsatta läge ute i yttersta havsbandet gör att naturen är mycket karg. På öns östra sida finns en skyddad hamn med en 35 meter lång L-formad kaj, men vid hård vind kan det ändå vara nog så svårt att ta sig från ön. Rönnskärs lotsstation drogs in 1983 och sjöbevakarna lämnade Fäliskäret i början av 1990-talet. Myndigheterna besöker numera ön endast för underhåll av vissa anläggningar. Fäliskäret ägs i sin helhet av staten och förvaltas sedan december 1997 av Forststyrelsen, Västra Finlands naturtjänster. På ön finns inga privatägda byggnader..

Avgränsning av området. Fäliskäret, Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård (rky.fi)

Fäliskäret och lokalerna som användes av Rönnskärs lotsstation är idag en bas för båtfolket och skärgårdsturismen. Flera föreningar har hyrt in sig i byggnaderna på Fäliskär och deras medlemmar vistas flitigt på ön sommartid. Den f.d. lotsstationsbyggnaden fungerar som övernattningsutrymme för tillfälliga gäster. Fäliskär är såtillvida lämpligt som bas för skärgårdsturismen, att här inte finns privata stugägare att ta hänsyn till och här finns en relativt bra hamn.

Sedan Rönnskärs lotsplats grundades i slutet av 1700-talet har en stor del av Bergöborna fått sitt uppehälle inom Sjöfartsverket. Båken på Fäliskär (Rönnskärs båk) är den äldsta båken i Kvarken och den byggdes redan 1784. Före båkens tillkomst fungerade de stenkummel som ännu syns norr om båken som navigationshjälp för sjöfarare. Stenkumlen på Fäliskär står i linje med liknande stenkummel på det egentliga Rönnskär.

Staten inlöste båken och en gammal lotsstuga 1848. Byggnaden användes både som vaktstuga och som bostadshus. Det är oklart om lotsstugan låg på Fäliskäret eller på Rönnskäret. Enligt Andersin uppfördes 1863 ett nytt ca 7 x 12 m stort boningshus av stock på Fäliskäret. Boningshuset inrymde förutom förstuga, en kammare och två större stugor. År 1899 uppfördes ytterligare ett boningshus med tillhörande vedlider, magasin och källare för lotsarna på Fäliskär. Samma år ska den gamla lotsuppassningsstugan ha rivits och stockarna använts till att bygga en bagarstuga. I början av 1900-talet exproprierade staten marken på Fäliskär för lotsverkets behov av Bergö bys samfällighet. Under 1900-talet har ytterligare några byggnader uppförts på ön.

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021), i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009) och inom området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

Fäliskäret (RKY)

(RKY 2009) - Lotsstationen och båken på Rönnskär är ett gott exempel på ett maritimt tjänstemannasamhälle. Till det undantagsvis stora byggnadsbeståndet hör byggnader från nästan 200 år. Båken på Rönnskär är det äldsta bevarade havsmärket av trä i Finland. Den rödmålade, nästan 22 meter höga båken påminner om en klockstapel. Öns två lotsstationer från 1800-talet är långa trähus i en våning. Vardera har låga utsiktstorn. Den 1967 byggda lots- och sjöbevakningsstationen är en tegelbyggnad i två våningar.

Borgarna i Vasa upprätthöll lotsverksamhet på Rönnskär redan innan Bottniska vikens sjöfartsdistrikt grundades 1848. En båk byggdes 1784. En av grundarna var uppenbarligen Abraham Falander, vars namn är ingraverat i båkens kärnpelare. Enligt den muntliga traditionen timrades båkens stockram och sattes ihop på Replot och överfördes sedan i delar till Rönnskär. Kronan inlöste 1848 båken och lotsplatsens byggnader på ön i samband med att sjöfartsdistriktet grundades och lotsarna på Rönnskär blev statliga tjänstemän. År 1865 fanns på ön en lotsäldste och två lotsar, som lotsade fartyg mellan Brändö i Vasa och Rönnskär. Lotsverksamheten upphörde 1976. (rky.fi)

Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård, Malax. Rönnskär, Fälskäret. Foto Museiverket/avd. för byggnadshistoria Tuija Mikkonen 2006

Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret, Maalahti. Rönnskärin tunnusmajakka eläb5 pooki. Kuva: MV/RHO Tuija Mikkonen 2006

Fäliskäret (RKY)

Museiverket/Sjöfartens byggnadsarv objekt nr 44: Rönnskärs fyr och lotsstation – båk 1784, gammal lotsstation 1800-talet

Beskrivning av objektet:

Sjöfartsgemenskapen på Fäliskäret är ett viktigt objekt i Rönnskärsarkipelagens historia och för kulturlandskapet. Den är också en viktig del av Vasa stads sjöfartshistoria. Byggnadsgruppen på den lågbevuxna hällmarksön består av en båk och ett stort lotssamhälle. Vasa stads borgare lät bygga en båk av trä som påminde om en klockstapel här år 1784. Båken hör till de äldsta kända sjömärkena i Finland och är den äldsta båken av trä. Historiskt sett har det att göra med avskaffandet av det bottniska handelstvånget och den därpå följande ökningen av sjöfarten. I enlighet med sin historiska funktion är båken ett viktigt landmärke. Det är ett bra exempel på en båk som anger början av farleden och platsen för lotsstationen. Byggnaden är välbevarad och de flesta av dess delar är i original. Bredvid båken ligger en lotsstation som ursprungligen grundades på 1700-talet. Dagens byggnader och gruppering av gårdsområdet härrör från 1800-talets senare hälft. Byggnaderna är välbevarade och deras exteriör och interiör återspeglar den långvariga lotsverksamheten. Bredvid den historiska byggnadsgruppen finns en lots- och sjöbevakningsstation av betongtegel som byggdes på 1960-talet. I den byggda miljön i Fäliskäret ingår också hamnkonstruktioner och strandbodnar i olika åldrar. Byggnaderna i Fäliskäret är ett bra exempel på en isolerad tjänstemannakår. Byggnadsbeståndet har uppkommit till följd av långvarig lotsverksamhet och ger en bra bild av den yrkesrelaterade livsstilen. Fäliskäret är också ett belysande exempel på en funktionell helhet bestående av en båk och en lotsstation. Geografiskt kan objektet räknas som en del av kedjan av historiska fyrar i Kvarken. Båken är ett värdefullt historiskt monument. Dessutom utgör byggnaderna på ön som helhet en mycket värdefull kulturmiljö.

Skyddsmål:

Objektet hör till klass 1. Vid landskapsvården och planeringen av markanvändningen ska det ses till att den helhet som objektet utgör bevarar sin integritet och sitt historiska värde och att objektets ställning som ensynlig kulturhistorisk delfaktor i den byggda miljön och/eller naturmiljön bevaras. Byggnaderna/konstruktionerna bör bevaras. Reparationer och ändringar som avviker från normal underhåll ska genomföras enligt metoder för restaurering. Objektet ska vårdas och användas på ett sådant sätt att dess kulturhistoriska värde bevaras.

Rönnskärin tunnusmajakka on Vaasan kaupungin tunnus merelle päin. Se on opastanut merenkulkijoita kaupunkiin vuodesta 1784.

(Meriväyliens rakennusperintö, 2009)

Kumlen på Rönnskär

Rönnskärin kummeliryhmä jäsentää merimaisemaa.

Museiverket/Sjöfartens byggnadsarv objekt nr 43:

Beskrivning:

Kummelgruppen är belägen på en betydande landskapsplats i Rönnskärs yttre skärgård. Sjömärket består av tre stenrösen i linje. Konstruktionerna hör till en sällsynt grupp av stenkumlen. Det finns ingen information om vilka som byggde dem eller när de byggdes. I enlighet med traditionen kring kumlen torde stenrösen ha byggts upp under en lång tid, oftast av flera byggare.

Kumlen på Rönnskär företräder en uråldrig tradition när det gäller att bygga sjömärken. Det har inte skett några störande förändringar i omgivningen kring kumlen och deras funktionella idé är tydlig. Kumlen är en viktig del av kulturmiljön i Rönnskärsarkipelagen. (Nyman. H, MERIVÄYLIEN RAKENNUSPERINTÖ, 2009, s 33).

Skyddsmål:

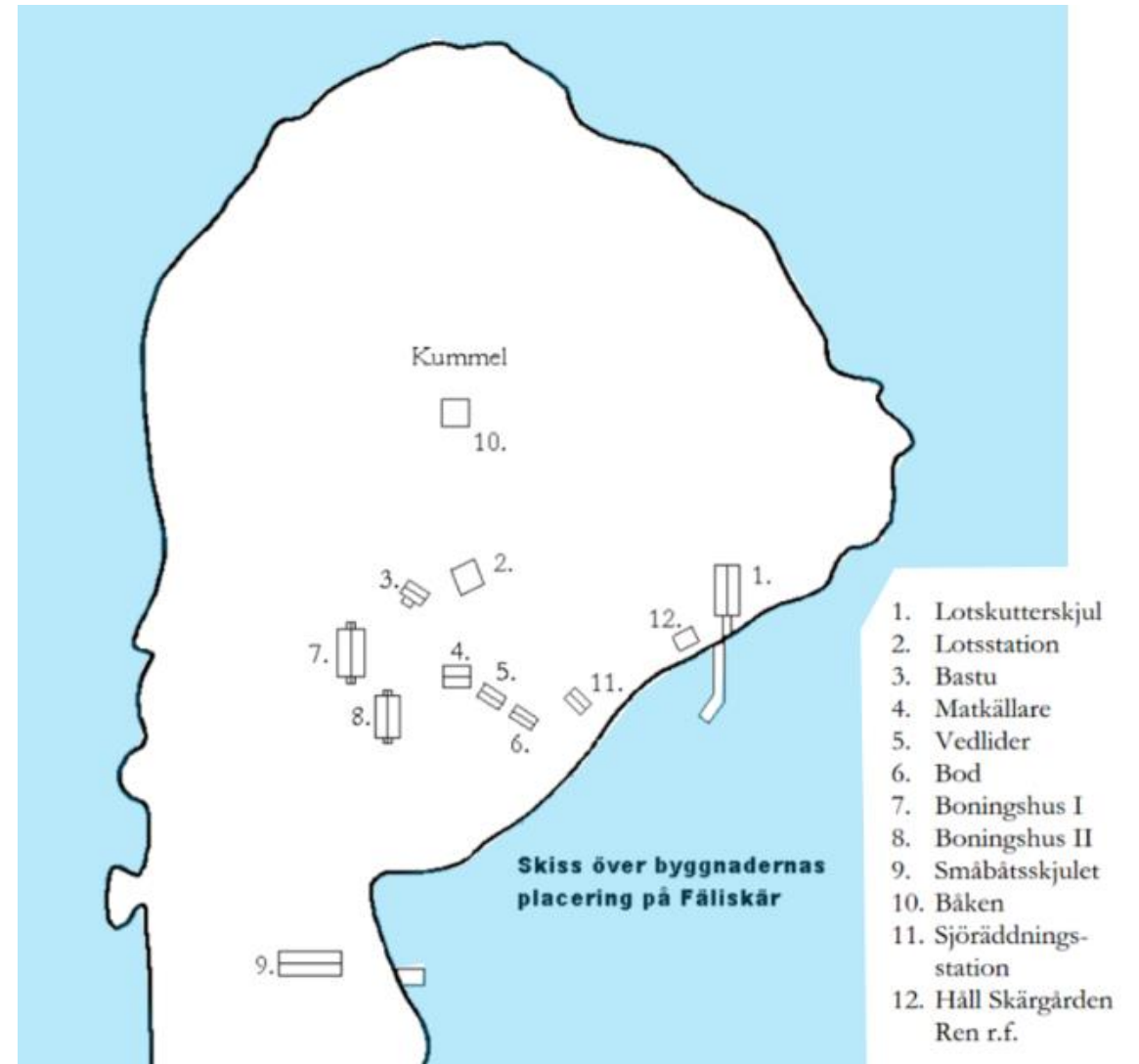
Objektet är en fast fornlämning som är fredad med stöd av lagen om fornminnen (295/63). Vid landskapsvården och planeringen av markanvändningen ska det ses till att objektet bevaras

och att dess värde inte äventyras. Om åtgärder och markanvändningsplaner som rör objektet ska utlåtande begäras av Museiverket.

(Museiverket; Nyman. H, Ikkala, M-L, MERENKULUN RAKENNUSPERINTÖ, 2002, s 33).

Fäliskäret (RKY)

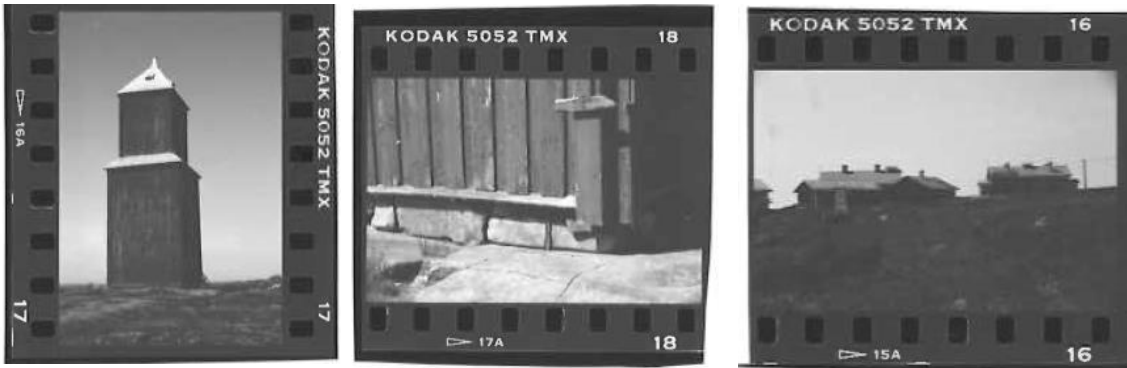
1. Lotskutterskjul: Ett stort båthus byggdes 1937 intill kajen på Fäliskäret. Den höga och långa byggnaden ligger på betonggrund, fasaden är klädd med röd liggande brädpanel.
2. Lotsstation: Lotsstationen skiljer sig avsevärt från andra byggnader i Fäliskäret i och med sitt lådlika utseende och platta tak. Byggnaden uppfördes 1967. Byggnaden står på en gjuten betonggrund. Lotsverksamheten upphörde på Fäliskäret 1983, men radarantennen på lotsstationens tak sänder information till lotsstationen i Vallgrund. Byggnaden används för skärgårdsturism och erbjuder inkvartering för tolv personer.
3. Bastu: När den nya lotsstationen blev färdig 1967 omvandlades den gamla lotsstugan till en bastu- och verkstadsbyggnad. Bastu är en timmerbyggnad och på den långa sidan finns en farstukvist. Röd stående locklistpanel med vita knutar och tak av grön plåt.
4. Matkällare: Mellan stranden och boningshusen står tre förrådsbyggnader från år 1899 i rad. Den första räknat från boningshuset är en 60 m² stor matkällare. Källarens väggar, upp till takhöjd, är murade av kilad sten och taket välvt av brända tegel. Byggnaden har grönt plåttak. Källarens gaveltrianglar är fodrade med locklistpanel. Matkällaren är i gott skick.
5. Vedbod: Den gamla boden har röd brädfodring och vita hörnbräden, två dörrar på vardera sidan och ett grönt plåttak.
6. Fiskeredskapsbod: Fiskeredskap har förvarats i boden. Bodens har tre dubbeldörrar, röd panel, vita hörnbräden och ett omålat plåttak.
7. Bostadshus 1: Lotsarnas gamla boningshus, byggt 1899, hyrs i dag ut till föreningar. Varje lots som bodde i huset hade ett kök och en kammare för sitt privata bruk. Boningshuset i två våningar har en bottenyta på 166 m² och en våningsyta på 282 m². Huset är byggt av stock och ytterväggarna är fodrade med locklistpanel. På båda gavlarna finns små farstukvistar med sadeltak. Fönstren i nedre våningen är rätt stora och av T-modell, vindsvåningens fönster är mindre. Huset har fyra skorstenar samt utkik mitt på takåsen. Byggnaden har grönt plåttak.

Kartutdrag över området (Skärgårdsrapport 2, Vasa).

Fäliskäret (RKY)

8. Bostadshus 2: Bostadshus 2 påminner i många hänseenden om bostadshus 1. Det uppfördes först på Strömmingsbådan 1885 som bostadshus för fyrbetjäningen där. Byggnaden flyttades 1924 till Fäliskäret och i samband med överföringen ändrades byggnadens utseende. Boningshus 2 står på en gjuten betonggrund, men har förövrigt samma fasadmateriell och färgsättning som nr 1. Bostäder hyrs ut till privatpersoner.
9. Båthus för små båtar: Båthuset som byggdes år 1888 var tidigare en repbod för lotsarna. Byggnaden har renoverats till bastu, bastukammare och båthus. Byggnaden utgör 91 m². Röd brädfodring och vita hörnbräden, två dörrar på vardera sidan och grönt plåttak.
10. Båken: Köpmännen i Vasa lät uppföra båken på Fäliskär 1784 och de hade hand om den tills staten inlöste byggnaderna på ön 1848. Båken på Fäliskär påminner om en österbottnisk klockstapel. Båken är ett 21,67 m högt fyrkantigt torn byggt i två etager som avslutas med ett pyramidformat tak. Stommen är av stock och ytterväggarna är fodrade med stående brädpanel. Väggarna är rödmålade och taket svart.
11. Sjöräddningsstation
12. Håll Skärgården Ren r.f./ Pidä saaristo puhtaana r.y.

Bilder från inventeringen 1994 (L. Östman);

Lotsarnas matkällare

Bilder från Fälskäret; uppe till höger båken, i mitten vy från Fälskäret på vintern, taget från söder, nedtill vy från nordost på sommaren. Uppe till vänster matkällaren, i mitten bostadshus 1 och längst ner bostadshus 2. (Junfrudanser och snickarglädje, s. 52-53. 2015)

Fäliskäret (RKY) i bilder

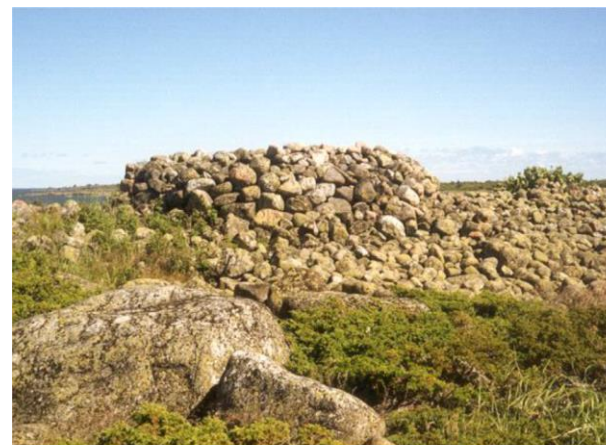
Den moderna lotsstationsbyggnaden avviker markant från den övriga bebyggelsen på Fäliskär. Från vänster: Boningshus I, Båken, bastun, Lotsstationen och Boningshus II. (Foto: AH)

Hamnen på Fäliskäret är i dag flitigt använd av fritidsbåtfolket. I skärgården i övrigt är det dåligt med skyddade hamnar där man kan ta i land.

Bilder över Fäliskäret; upptill den moderna lotsstationen som skiljer sig från de övriga byggnaderna på Fäliskäret.

Nedan hamnen på Fäliskäret, som används flitigt av fritidsbåtfolket. I skärgården är det ont om skyddade hamnar där man kan ta i land. (Skärgårds rapport 2, s. 77-79)

Rönnskärs båk på Fäliskär är den äldsta båken i Kvarken. Strax norr om båken finns kumlen (övre bilden) med vars hjälp sjöfararna navigerade innan båken byggdes. (Foto: AH)

Bilder över Fäliskäret; till vänster en kummel med vilken sjömännen navigerade innan båken byggdes. Båken till höger. (Skärgårds rapport 2, s. 77-79)

Fäliskäret (RKY)

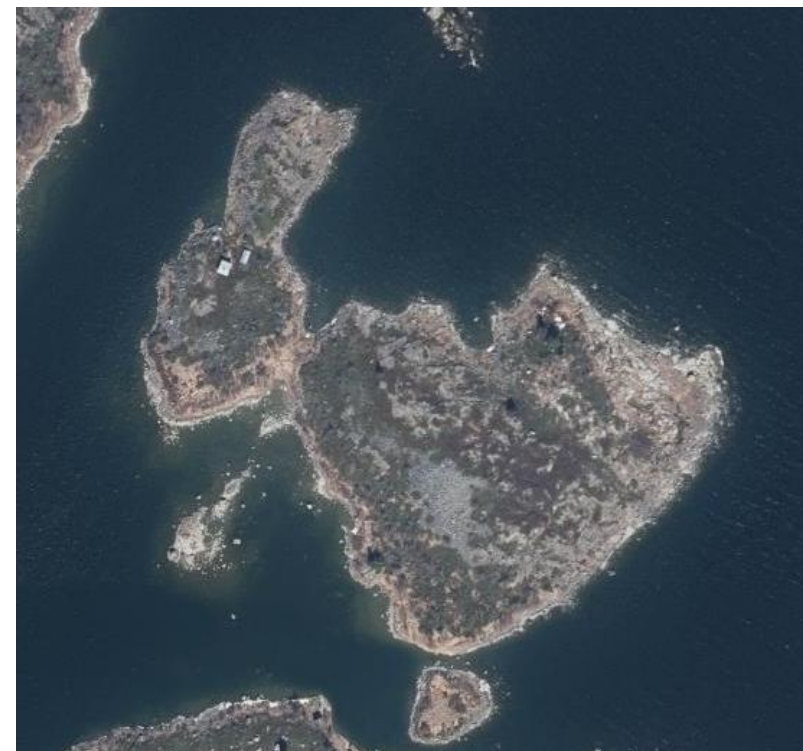

10. Tummelören

Fiskestuga från början av 1900-talet och nyare stuga från 1970-talet. Stomme av timmer, fasaderna locklistpanel.

Bild från inventeringen 1994 (L. Östman);

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

11. Stenskäret

I den tidigare generalplanen har det kulturhistoriska objektet nr 3 betecknats som det äldsta bostadshuset på Stenskäret. Byggnadsbeståndet på ön är främst från 1970–1980-talet och en byggnad är ungefär från 1950-talet. Öns äldsta byggnad eller område har inte beskrivits i utredningar om yttre skärgården, vilka har använts som utgångsdata i denna utredning.

Byggbeståndet på Stenskäret är ganska ungt, bortsett från den äldsta byggnaden. Pilen visar var den äldsta byggnaden är belägen. (bakgrundskarta 2026 ©LMV).

Upptill: Stenskärets läge i ögruppen Rönnskären.

Till höger: Platsen för öns äldsta byggnad har visats med en pil. (Ortobild 2024 ©LMV). Byggnadens läge

På 1970 års grundkarta syns en gammal byggnad men inte så mycket andra byggnader (grundkarta 1970© Wanhatkartat.fi).

Rekommendationer

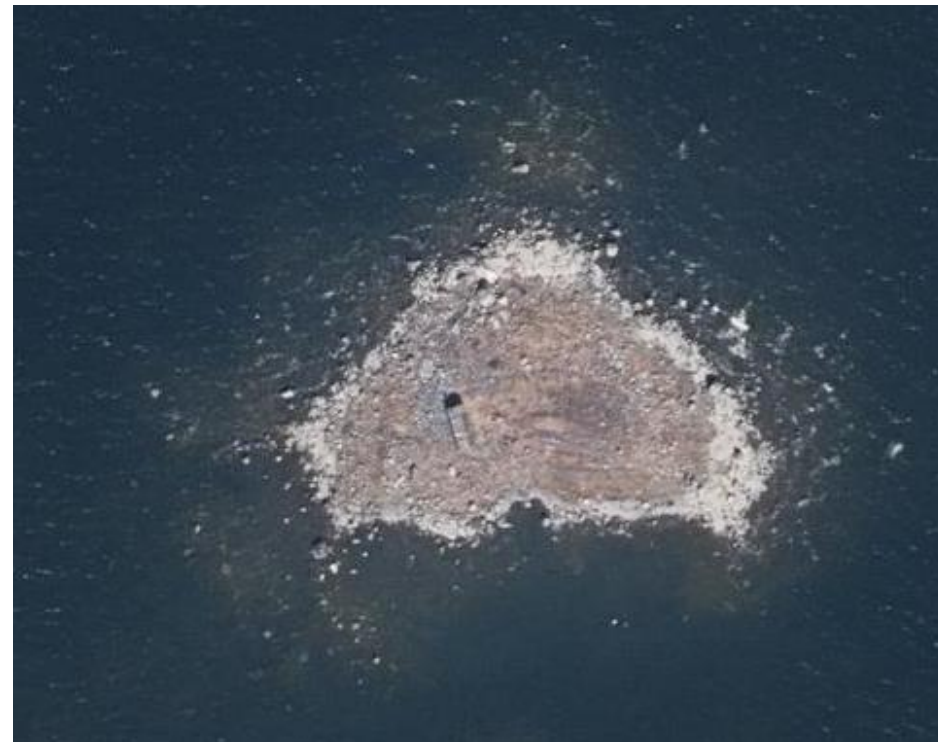
Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har inte mycket kvar av det gamla byggnadsbeståndet, men det har historiskt och landskapsmässigt värde.

12. Lillsten

Timrad fiskestuga från år 1892 som används som fritidsbostad. Sadeltak och ribbpanel. Byggnaden står på hörnstenar och en del har betonggrund. I 1994 års inventering har byggnadshistoriska värden fastställts för byggnaden. Dessutom har områdets historiska värden med koppling till marina näringar i yttre skärgården.

Bilder från inventeringen 1994 (L. Östman)

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

Bergögaddarna och närliggande ö

13. Strömmingsbådan (Kallan)

14. Revom

15. Storgadden, södra delarna

16. Ullosbådan

Bergö Gadden, interiör av fiskarbastu / kalastajakämpän sisättila (MVK)

Gadden 1930: Byns gamla gemensamma byhus (användes för fiske och höbärgning), från 1750-talet på Storgaddens norra udde i Bergö Gaddarna. Huset revs för bortflyttning 1945. Båthuset till höger revs 1931. Ur Eugen Bymans arkiv SLS/Österbottens traditionsarkiv taget ca 1930.

Bild över Gadden från 1930. På bilden syns det gamla gemensamma byhuset (Jungfrudanser, s. 27)

Området på bakgrundskartan 2025 (© LMV).

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Unescon maailmanperintökohde

(Merenkurkun kalastuspaikat, s. 49)

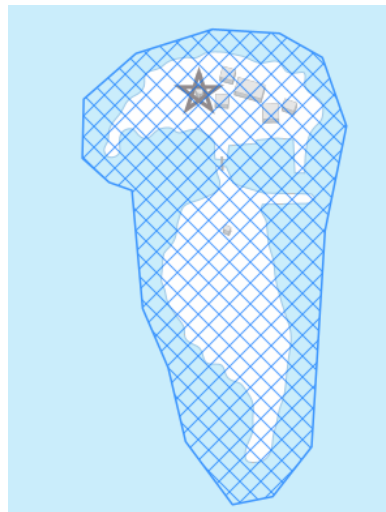
13. Strömmingsbådan (RKY)

RKY 2009 - Strömmingsbådan är en holme i yttersta havsbandet. Fyrsamhällets byggnadsbestånd är i historisk mening mångsidigt. Byggnaderna som uppförts enligt typritningar från 1800-talet följer bergets former och upptar en stor del av holmen. På holmen varseblir man de typiska dragen i ett nötskal i fråga om ett historiskt fyrsamhälle, t.ex. närheten till havet, isoleringen samt den karga och begränsade livsmiljön. Fyren är en av dem som byggdes av järn i slutet av 1800-talet, men som ändå är särpräglad och har bevarats i sitt 1800-tals skick och även i fråga om den fasta inredningen (t.ex. Fresnel-linsverk). Det sista byggnadsskicket representerar en stor bostadsbyggnad från 1940-talet. Fyrsamhällets byggnader är i det skick de hade då fyren var bemannad. De är i gott skick. De återspeglar förändringarna i fyrvaktarens verksamhetsmiljö under hela den historiska tid yrkeskåren varit verksam.

Byggnaderna på Strömmingsbådan uppfördes enligt typritningar. Fyren blev färdig 1885. I början av 1900-talet flyttades den gamla bostadsbyggnaden till Rönnskär och en del av de forna uthusen omvandlades till bostäder. (rky.fi)

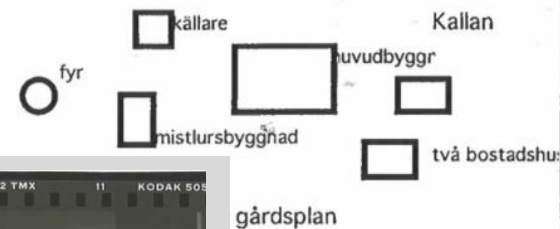

Bild från fyren på Strömmingsbådan mot byggnadsgruppen: (Finna, Museiverket Nyman H. 1999) Ramboll

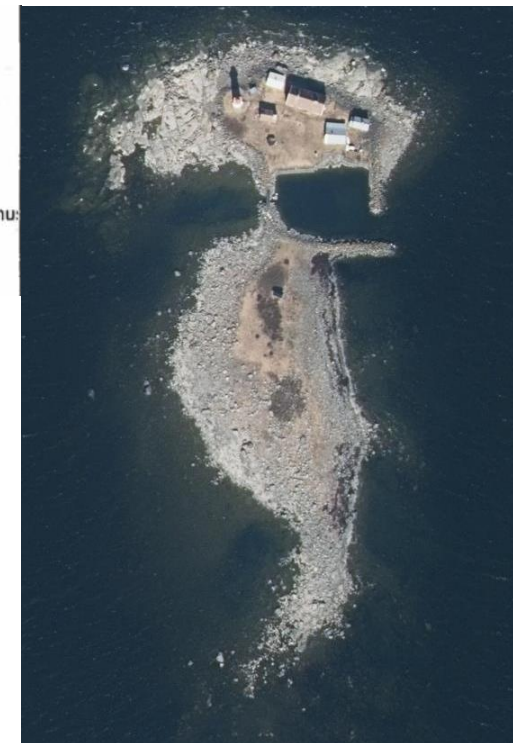

Avgränsning av området. Strömmingsbådan, Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård (rky.fi)

19. PLANSKISS

Bilder från inventeringen 1994 (L. Östman)

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

Strömmingsbådan (RKY)

Museiverket/Sjöfartens byggnadsarv objekt nr 45: Strömmingsbådan – Fyr 1885

Beskrivning av objektet:

Strömmingsbådan är ett försvinnande litet skär i utkanten av yttre skärgården. Fyrsamhällets byggnader följer klippornas former och täcker en betydande del av objektets markyta. På Strömmingsbådan varseblir man de typiska dragen i ett nötskal i fråga om ett historiskt fyrsamhälle, t.ex. närheten till havet, isoleringen samt den karga och begränsade livsmiljön. Geografiskt kan skäret räknas som en del av kedjan av historiska fyrar i Kvarken. Fyren på Strömmingsbådan hör till fyrarna av järn som byggdes i slutet av 1800-talet. Men som byggnad är den unik och har inga byggnadshistoriska motsvarigheter. Fyrens exteriör och interiör har likadan dräkt som i slutet av 1800-talet. En del av den fasta inredningen är också på plats, t.ex. kakelugnen och Fresnel-linsverket i jourrummet. Fyrsamhällets byggnadsbestånd är i historisk mening mångsidigt. De ursprungliga byggnaderna har genomförts enligt typritningar och motsvarar byggnaderna vid andra fyrar som inrättades på 1800-talet. I början av 1900-talet flyttades den gamla bostadsbyggnaden till Rönnskär och en del av de forna uthusen omvandlades till bostäder. Det sista byggnadsskicket representerar en stor bostadsbyggnad från 1940-talet. Fyrsamhällets byggnader är i det skick de hade då fyren var bemannad. De är i gott skick. De återspeglar förändringarna i fyrvaktarens verksamhetsmiljö under hela den historiska tid yrkeskåren varit verksam. Strömmingsbådan är en mycket värdefull kulturmiljö.

Skyddsmål:

Objektet hör till klass 1. Vid landskapsvården och planeringen av markanvändningen ska det ses till att den helhet som objektet utgör bevarar sin integritet och sitt historiska värde och att objektets ställning som ensynlig kulturhistorisk delfaktor i den byggda miljön och/eller naturmiljön bevaras. Byggnaderna/konstruktionerna bör bevaras. Reparationer och ändringar som avviker från normal underhåll ska genomföras enligt metoder för restaurering. Objektet ska vårdas och användas på ett sådant sätt att dess kulturhistoriska värde bevaras.

Strömmingsbådanin majakkayhteisössä asuttiin tiiviisti lähekkäin, naapurisovun säilyttäminen oli avainasia.

(Meriväyliens rakennusperintö, 2009)

14. Bergögaddarna - Revom

Ögruppen Bergögaddarna består av en större ö som bildats av de tidigare fristående öarna Storgadden, Lillgadden och Revom.

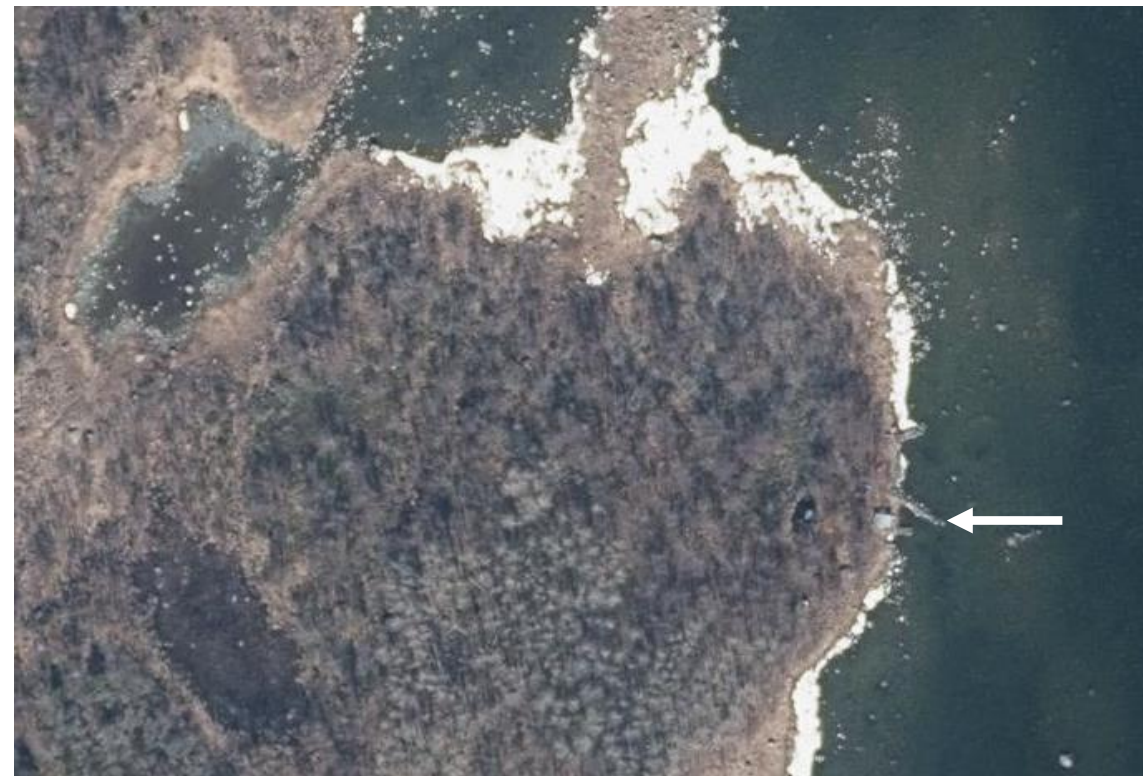
1. RUDIN: På 1940-talet byggde sjökapten Rudolf Rudin en sommarstuga (4,4 x 7,6 m) och en brygga vid norra spetsen av Revom. Åstak med grönt filtbeklätt tak, ovanför dörren en fronton. Väggarna är klädda med röd panel och vita detaljer. Norr om bryggan finns en röd bod med pulpettak.

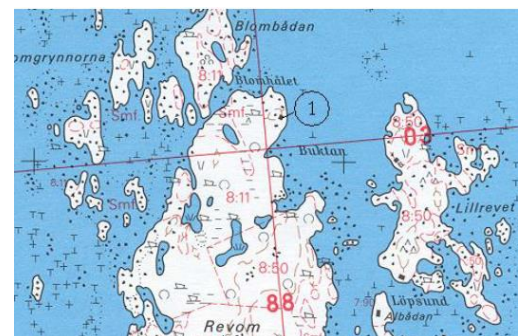
Gårdsplanen runt Rudins sommarstuga på Gaddens norra ända håller på att växa igen. I förgrunden Rudins durabla brygga och strandbod. (Foto: AH)

Bild över stranden vid Rudins stuga (Skärgårds rapport 2, s. 81)

Ramboll

Byggnadernas läge visas med pil. (Ortbild 2024 ©LMV).

Kartutdrag med stugans placering. (Grundkarta 1983, Skärgårds rapport 2, s. 81).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och Unescos världsarvsobjekt. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till villabebyggelsens etableringsfas. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

15. Bergögaddarna – Storgadden

I enlighet med den gällande strandgeneralplanen har ett område som skyddas i enlighet med byggnadslagstiftningen (SR) märkts ut på södra delen av ön, samt två fritidshusområden där miljön bevaras (RA-3/s). Ön har för övrigt få byggnader i södra delen.

Så sent som på 1950-talet hämtade man vinterhö från ön. På ön finns ett mindre fiskeläge och ett enskilt fiskehus. I södra delen fanns det tidigare ett byhus som ägdes gemensamt av fiskare och därav fick området namnet Huslandet.

2. ÖSTMAN: På sydvästra delen av Storgadden, Skitubådan, är stranden låg och stenig. Här finns två gamla fiskarbastur. Östmans fiskarbastu mäter 4,7 x 7,9 m, den har en timrad stomme och ytterväggarna är fodrade med locklistpanel. Vattentaket är av korrugerad plåt. Byggnaden uppfördes ursprungligen ca år 1880. Väster om fiskarbastun står en omålad timrad bod (3,6 x 3,6 m) med dörr på södra gaveln. Boden har nävertak som hålls på plats med hjälp av takved. Strax väster om den timrade boden står en modernare redskapsbod (3 x 5,3 m) med pulpettak. Framför bodarna på södra sidan löper en långsmal brygga bestående av stenar som radats ut i vattnet med ett lock av bräder ovanpå. Mitt emot fiskarbastun står ett rödmålat lider med dörren mot norr. Vid lidrets nordöstra hörn står en fiskrökningsugn.
3. WEST: På en av de små grynnorna utanför Huslandsudden står två f.d. fiskarbastur med tillhörande ekonomibyggnader; ett rödmålat som är äldre och ett vitt som är modernare. Stranden på Skitubådan är låg och stenig.

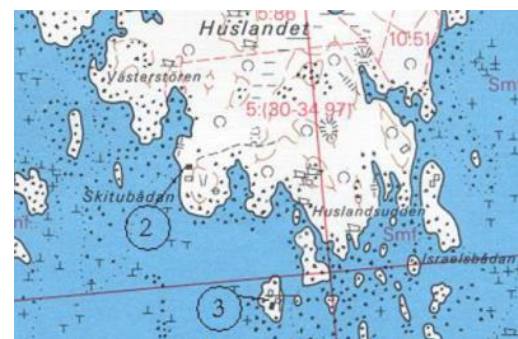
Stranden vid Östmans fiskarbastu på Skitubådan är låg och stenig, drag som för övrigt präglar även resten av Bergögaddarna. (Foto: AH)

Bild över stranden vid Östmans stuga (Skärgårds rapport 2, s. 82)

Ramboll

Byggnadernas läge visas med pil. (Ortobild 2024 ©LMV).

Kartutdrag med stugans placering. (Grundkarta 1983, Skärgårds rapport 2, s. 81).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

16. Ullosbådan

Gammal fiskestuga från som används som fritidsbostad. Fiskstugan från 1880-talet har flyttats från Synnerstörs grund. Byggnaden är timrad med knutskallar och vilar på låga hörnstenar.

19. PLANSKISS

Fiskarstuga

Bilder från inventeringen 1994 (L. Östman)

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

17. Malaxkallan

Det finns cirka 15 små byggnader på ön som enligt en kartgranskning har uppförts tidigare under senare hälften av 1900-talet. Området har inte beaktats i tidigare rapporter eller planer som ett kulturmiljöobjekt. I landskapsplanen har området anvisats som fiskebas eller skyddshamn för båtfarare. Området har ett historiskt värde.

Området på bakgrundskartan 2026 (© LMV).

Malaxkallan på kartor från 1913 och 1970 (© wanhatkartat.fi).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV).

Rekommendationer

Området har inga sådana byggnadshistoriska, historiska eller landskapsmässiga värden som skulle förutsätta att planen tar hänsyn till det.

Bright
ideas.
Sustainable
change.

RAMBOLL